

Pécsi Tudományegyetem
Pollack Mihály Műszaki Kar
DLA - Mesteriskola

AZ IDŐSKORÚAK ELLÁTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

ELMÉLKEDÉS ÉPÍTÉSZETI TERVPÁLYÁZATOK KAPCSÁN

Készítette: Bácsalmásy Zoltán
Témavezető: Kistelegdi István DLA

2007

TARTALOMJEGYZÉK

I . BEVEZETÉS - A téma felvetésének időszerűsége	
1. Az népesség korosodása	1
II. TÁRGYALÁS	
1. Időskorúak ellátásának lehetőségei	5
2. A magyar valóság bemutatása	6
3. Otthonok elhelyezkedése a település szerkezetben	8
3. Regionális fejlesztés vidékfejlesztés	10
4. Falvak arculatának megőrzése	11
6. Szakirodalom áttekintése jellemző példákon keresztül.	13
III. IDŐSKORÚAK OTTHONAI, TERVEZÉSI PÁLYÁZTOK MEGOLDÁSI LEHETŐSÉGEI.	
1. SZEDERKÉNYI IDŐSKORÚAK OTTHONA TERVPÁLYÁZAT	22
Szederkény története, fejlődése, a helyszín megfigyelése	22
Pályázatokról	26
1.Tézis	27
2.1 IDŐSEK OTTHONA ,PARÁD TERVPÁLYÁZAT 2004.	35
Parád története, fejlődése, a helyszín megfigyelése	35
Pályázatokról	38
2.Tézis	47
IV. ARS POETICA	52
Oktatás és az építészeti tervezési gyakorlat	52
3, Tézis	52
4 Tézis	55
V. ÖSSZEGZÉS	56
VI. IRODALOMJEGYZÉK	57

I. BEVEZETÉS.

A téma felvetésének időszerűsége

... az emberi lét megjavítása az építész fő feladata"

Le Corbusier

Az időskorú népesség aránya

A XXI. század küszöbén álló emberiséget a népességrobbanás, a hosszabbéletűség és az információ robbanás globálisan érinti egy soha nem látott technikai civilizáció előnyeivel és ártaimaival együtt. Ez a globális öregedés befolyásolja a gazdaságot, a kultúrát, az emberi magatartást és nem utolsósorban a politikát

A világ népességének elöregedése az egyik legnagyobb olyan kihívás, amely világunk előtt áll a következő évszázadban, ugyanakkor óriási lehetőség is rejlik benne

Az életszakaszok beosztását a WHO újabban a következőképpen adja meg:

50-60-ig áthajlás kora,

60-75-ig idősödés kora,

75-90-ig időskor,

90 fölött aggkor és

100 év felett matuzsálemi kor.

Magyarországon mára (2000) minden ötödik ember betöltötte 60. életévét, arányuk elérte a 20%-ot, számszerűen ez 2 millió lakost jelent.

Arányuk terület és település típusok szerint eltérő. A népességben belül az idősök aránya az átlagosnál nagyobb a fővárosban és a kisebb községekben (az 1000-nél kevesebb lakosú településeken) elérve a 25%-ot.

Ezen belül a 60 éves és idősebb népesség százalékában:

60-69 éves 50,1 %

70-79 éves 37,8 %

80 éves és idősebb 12,2 %.

A születéskor várható élettartam átlaga 70,3 év, a férfiak számára 66 év, nők részére 75 év.

Budapesten az össz - nyugdíjasok száma 650 ezer, mely a fővárosi lakosság 35,4%-a.

A 100 gyermekkorúra eső időskorúak száma, melyet az "öregedési index" fejez ki,

Pest megyében a legmagasabb, mintegy 145, és megyénként, régióként 90-től 145-ig fejeződik ki. Összességében a magyar népesség öregedési indexe 108-110 között van. Az

EU tagországainak többségében ennél kedvezőtlenebb a helyzet, ily módon nem tartozunk a legöregebb kormegoszlású európai országok közé. Az előrejelzések szerint növekszik az egyedül élő idősök száma. Magyarország az időszerűak és nyugdíjasok társadalma lett

E jellemzők következtében a ma idősorba kerülőknek :

- § egyre kevesebb gyermeke és
- § egyre kevesebb unokája van,
- § ők maguk is alacsonyabb gyermekszámú családokból származnak,
- § kevesebb hozzájuk hasonló korú testvérük, unokatestvérük van,
- § kiterjedt családi támogató rendszer egyre kevesebb személyre korlátozódik,
- § a megnövekedett mobilitás pedig még ezt a kisebb létszámú családot is megosztja földrajzilag
- § a kapcsolatrendszer szűkülésével a szubjektív, informális, érzelmi alapon nyújtott támasz visszaszorulással jár, amely anyagi eszközökkel nem helyettesíthető. /1/

Demográfiai jellemzők:

1. Öregedő és fogyó népesség
2. Fogyó családok
3. Gyakoribb válások
4. Csökkenő gyermekszám
5. Növekvő „női arány”
6. Növekvő férfihalálkozás
7. Gyakoribb női krónikus betegségek
8. Növekvő rászorultság
9. Növekvő regionális különbség
10. Esélyszóródás és a kockázat növekedése

II. TÁRGYALÁS.

1. IDŐSKORÚAK ELLÁTÁSÁNAK LEHETŐSÉGEI

Az időskorúak ellátása ma a településeken alapvetően két formában jelenik meg. Akik ragaszkodnak a megszokott környezetükhöz, otthonukhoz azokat otthonukban felkereső és segítő házi ellátórendszer szolgálja ki. Eben az esetben a megszokott szűkebb (sajátotthon, lakás) és tágabb (település, kerület) lakóterület egyfajta biztonságot, és jó közérzetet biztosít az idős ember számára.

Mellette a mindennapos szükségleteinek, - köztük az egyre fontosabbá váló egészségügyi ellátás - kielégítése az idős kor előrehaladtával egyre intenzívebb szociális ellátást igényel. Ez a helyi közösség számára egyre növekvő feladatokat jelent, a megfelelő szociális gondozó hálózat fenntartásával.

Az időskorúak elhelyezésének és ellátásának speciális formája az amikor az időskorúak számukra épített garzonházakba költöznek, ahol saját tulajdonú otthonukban önálló életet élhetnek hasonló korú embertársaikkal. Emellett a közösségi élet tereit és egyéb szociális és egészségügyi intézményeit ebben az épületben könnyen megközelíthető helyen mindenki számára elérhető módon oldják meg. (MVRDV amszterdami nyugdíjsház)

Az intézményes szociális ellátás (lakó otthonok) az időskorúak számára teljes komfortot és biztonságot jelent, annak elfogadásával, hogy a megszokott környezetüktől, bútoraik és tárgyaik egy részétől meg kell válniuk. Ezen otthonok nagy részében emeltszintű ellátást biztosító lakóegységek is kialakításra kerülnek, az átlagosnál nagyobb komfortfokozattal, a különszoba nyugalomával.

Az így kialakított otthonokban igényüket, egészségi állapotuk messzemenő figyelembe vételével, magas szinten képes megoldani a társadalom.

A MAGYAR VALÓSÁG BEMUTATÁSA

Az időskorúak otthonainak zsúfoltsága ma még komoly gondot okoz, és ennek enyhítése a közeljövő egyik fontos feladata. Egyre több az emelt szintű szolgáltatást nyújtó vagy ezt is biztosító otthon, és egyre többen gondolták eddig úgy, jó befektetés szociális otthont építeni. Nem véletlenül: óriási az igény rá. Jelenleg is több helyen építkeznek vagy

vásároltak telket e céllal . Ma Baranyában 1-1,9 milliótól négy millióig terjed a „beugró” mértéke.

Az alapfokú intézményekben pedig szinte mindenütt teltház van. Így, nem csoda, hogy a legrászorultabbak is (akiket "soron kívül" fogadnak) heteket, akár hónapokat, éveket kell várjanak a felvételre.

A teljes ellátást és ápolást, orvosi felügyeletet biztosító otthonoknak átlagosan 40-60 ezer forintot kell fizetniük az időseknek, akiktől hivatalosan legfeljebb nyugdíjuk nyolcvan százalékát vonhatják le e célra.

A helyzet azonban a szemmel látható fejlődéssel és az egyre több vállalkozó szellemű befektető megjelenése mellett is siralmas - mondják a szociális szférában dolgozók. Idén az ötvenötödik születésnapját ünnepelte a Baranya Megyei Önkormányzat fenntartásában működő szederkényi időskorúak otthona, melynek bővítésére készült egyik pályázatomban. A bővítés tényleges megvalósítása azonban anyagi nehézségek miatt meghiúsult.

Kocsis József, az intézmény vezetője elmondta, várólistájukon annyian szerepelnek, mintegy kilencvenen, ahányan ma az otthon lakói. Bár nem értett egyet vele, öt ügynevezett emelt szintű férőhelyet ők is kialakítottak, külön kérésre. Ide 1,9 millió forint a "beugró", a maradék több mint nyolcvan helyre viszont egy forintot sem kell külön fizetniük az időseknek. Nem csak zsúfoltak az intézmények, de sok helyütt csak a kötelező javításokra, festésre fordítanak. Az állami normatíva ugyanis elégtelen.

Ezt látszik megerősíteni a szintén megyei fenntartású görcsönyi "Kastélypark" Módszertani Otthon vezetőjének nyilatkozata is. - Ma már az alapszolgáltatások (étkeztetés, házi segítségnyújtás) és a nappali ellátások (idősek klubja, gondozási központok) erősödésével az jellemző, hogy a bentlakásos intézetekbe zömével fokozott ápolást igénylő és szellemileg leépülőben lévő személyek kérik felvételüket - mondta dr. Keresztes Tamás igazgató. -

Ez a tény nagyban meghatározza a szociális intézmények tevékenységét és megemeli a működés költségeit. A jelenlegi állami normatíva viszont már az intézményekben dolgozók bérét és járulékait sem fedezi, így egyre több teher járul az ezt kötelező feladatként ellátó fenntartó megyei és városi intézményekre - fejtette ki a problémát az igazgató. /2/

Az időskorúak otthonokban történő elhelyezése a mai magyar viszonyok között jelenleg rendkívül szomorú képet mutat.

A tehetősebb középosztálybeliek engedhetik csak meg maguknak, hogy emeltszintű ellátást biztosító kényelmes saját otthonnak tekinthető lakrész vásároljanak maguknak, a közeljövőben épülő otthonokban. A külföldi példák szerinti saját garzon lakó- otthonba költözésük is kétséges a magyar nyugdíjas korúak anyagi helyzete miatt.

Fontos szerep hárul az egyházi fenntartású időskorúak ellátását vállaló intézményekre is. Jelenleg az állam 1,5 szeres normatív támogatásban részesíti őket, tehát 50 %-al nagyobb összegű támogatást, mint az önkormányzati működtetésű intézményeket.

Sásd és Vásárosdombó között épül a 300 fő befogadóképességű Skóciai Szent Margit Szociális otthon. A beruházást teljes egészében az egyházmegye fizette. Jelenleg is már 120 idős ellátását tudja biztosítani ezen intézmény 2 és 3 ágyas külön fürdőszobás lakrészekkel. Pécsen 1996-ban készült el és 73 férőhellyel működik a Szent Lőrinc szociális otthon, mely emeltszintű ellátást biztosít az ott lakóknak.

Gerebenics Gábor a pécsi Malomvölgyi Szociális Otthon igazgatója szerint: intézményük méhkaptár szerű, pavilonos megoldása biztosítja a gondozottak nyugalmat biztosító szeparált elhelyezését, de a közösségi terek megközelítése - az itt ellátott 480 fő esetén - a külső téren keresztül nem jó megoldás. Véleménye szerint az ilyen intézmények kialakítása 120 fős nagyságrendig még kedvező lehet, az felett már csak a gazdaságosság szempontjából elfogadható a megoldás.

Az időskorúak nagy része fáradékonyabb kevésbé toleráns a környezetében lévő emberekkel, ezért kisebb létszámú otthonok kellemesebb elhelyezési megoldást biztosít számukra. Saját intézményét túlméretezettnek tartja, a gondozottak mindennapi ellátása, kiszolgálása bizonyos szituációkban pszichésen megterheli az ott lakókat. Kisebbségi létszám esetén nyugalmasabb az intézmény működése. Az időskorúak életsajátosságainak megfelelően az egy ágyas ill. házaspárok esetén a kétágyas megoldású lakóegységek kialakítása lenne a kívánatos.

Az évtized elején tapasztalt magánbefektetői érdeklődés megtorpanását jelentheti, hogy 2008-tól az emeltszintű ellátást biztosító intézmények normatív támogatást már nem fogják a magán- működtetésű intézmények megkapni.

Feltétlen szükséges lenne, hogy az megkezdett és kifulladásra váró pályázatok, és központi támogatások révén az ilyen jellegű beruházások nagyobb lendületet kapjanak, hogy a jövőben fellépő tömeges igényekkel valamelyest lépést lehessen tartani.

Fontosnak tartanám, hogy az egyház nagyobb szerepet vállaljon a fenti feladatok ellátásában, ez nem csak erkölcsi kötelessége lenne, de az államosítás kapcsán kárpótlásként - még a mai napig is - kért jelentős összeget például illye célokra lehetne hasznosan felhasználni.

2. OTTHONOK ELHELYEZKEDÉSE A TELEPÜLÉS – SZERKEZETBEN

Infrastruktúra átalakításával:

Meglévő településszerkezetben, a már meglévő intézmények átalakításával kialakuló ellátórendszer. A nagy építési, fejlesztési programok keretében létesített települések, városrészek lakossága az idő múlásával elöregszik. Hasonló jelenség figyelhető meg a vidéki településekről a környező nagyobb településekbe történő elvándorlás kapcsán, amikor is a vidéki kis települések lakosságának életkora rohamosan emelkedik. Az ott eredetileg szolgáló intézményrendszer kialakítása azok átalakításával és az esetlegesen meglévő ellátórendszer bővítésével a megszokott lakóterület határán belül megoldható.

Ezen otthonok elhelyezése a település meglévő szociális ellátásának bővítésével a település szerkezet lényeges átalakítása nélkül, a meglévő szerkezetbe integráltan alakítható ki. Ezen építmények mérete, aránya közvetlen összhangot kíván a település tradicionális beépítésével, formavilágával és anyaghasználatával, megfelelően integrálódva ahhoz.

Hasonló fejlesztést irányzott elő a szederkényi közösség, amikor a meglévő faluközponti idősok otthonának fejlesztését tűzte ki célul. Az intézmény szűkebb, helyi közösség belső kohézióját növelve oldja meg az öregek mentális és egészségügyi problémáját. A konkrét megoldási módot a későbbiekben ismertetem.

Új intézmény kialakításával:

Meglévő településszerkezetben, az ott még nem található új intézmény kialakításával történő megoldás.

A már meglévő infrastrukturális környezetben leromlott parlagon hagyott területek felhasználásával ún. „barnamezős”, beruhásként hozhatók létre az idősok gondozására építmények. Ilyen beruházás tervez egy magán befektetői körpéldául Pécs -István aknán a felhagyott bányászati tevékenység

A nagyvárosok belső területeinek megújításához is hozzájárulhat azok ilyen irányú átalakítása. Az idősok számára a megszokott környezet meglehetősen fontos. Mint ahogy a legtöbb

ember életének könnyű eligazodási pontjait jelentik, hogy könnyen megtalálja a számára fontos dolgokat. Gondoljunk csak arra milyen zavarodottságot idéz elő bennünk, ha a megszokott boltunk berendezését kicserélik és átrendezik. Úgy érezzük mintha idegenben lennénk, hogy „nincsenek kéznél”, a megszokott helyen a dolgok.

Településen kívüli fejlesztés:

Annak határában ún. „Zöldmezős” beruházként történő kialakítása. A magán befektetők legkedveltebb beruházási formája mely kapcsán újabb területeket vesznek igénybe a természeti környezetünkből.

Ilyen fejlődés figyelhető meg a nagyvárosok környezetében akkor is, amikor a középréteg a családi házas beépítésen alapuló szuburbánus környezetbe költözik. A családi házas beépítés, a városi középrétegek villaövezeti beépítési léptékét és életvitelét idézve a vidéki, falusi élet természet közeli nyugodt életvitelével ötvözve kívánja megvalósítani. A fenti gondolatmenettel megegyező módon telepített idősök otthona, önállóan képes kielégíteni az idősokorúak részéről felmerülő összes infrastrukturális igényt (egészségügyi ellátás, vallásgyakorlás egyéb szolgáltatások- fodrász , könyvtár stb.) Természet közelségével ideális nyugodt elhelyezést biztosít, bár egyfajta elszigetelődéssel ami a mindennapi élet mozgalmasságának hiányával a társadalom normális működésétől való eltávolodást, kirekesztettséget eredményezhet.

Ezt példázza a szederkényi fejlesztésnél lényegesen nagyobb méretű, teljes egészben új kialakítású parádi fejlesztés, mely a meglévő település szélén történő kialakításra kíván megoldást bemutatni. A fejlesztés léptéke már a falu tradicionális beépítési léptékét meghaladó épülettömeg megjelenését jelenti, mely a falusias beépítéstől eltérő, de az ott már a századelőn megjelent, és e térségre jellemző szanatóriumi funkciójú épületeinek méretéhez hasonló táji megjelenést eredményez.

Ebben az esetben már a térségi feladatot is ellátó intézmény jön létre. Az intézmény önálló komplex belső működése így egyfajta szegregációt eredményezhet a befogadó település felé. Ennek leküzdésében nagymértékben segít az a tény, hogy a település számára munka lehetőséget biztosít az intézmény. Ez kettőjük gyors integrálódását jelentheti. A konkrét megoldási módot a későbbiekben ismertetem.

Az általam tervezett intézmények vidéki, falusi környezetbe kerültek kialakításra, így fontosnak éreztem, hogy a vidékfejlesztés és a falusi környezet arculat megőrzésével is foglalkozzak dolgozatomban.

3. REGIONÁLIS FEJLESZTÉS VIDÉKFEJLESZTÉS

A világgazdaságot egyre inkább nagyvárosi régiók irányítják. Az 1970-es években "új regionalizmus" jött létre Európában, ez azért nagyon fontos, mert Európa talán a régiókkal tud válaszolni a globalizációra. Az európai fejlesztési politika kétharmada regionális fejlesztéssel foglalkozik. A vidékfejlesztés Európában mindenhol nagyon fontos, ami azt mutatja, hogy Európa újratemtése nem csupán a nagyvárosi régiókban és városközpontokban történik.

A falvaknak nagyon sok típusa és variációja jött létre Magyarországon. Mint Európa rurális területein mindenhol, nálunk is lezajlott a mezőgazdaság átalakulási folyamata, ami a mezőgazdaság súlyának csökkenését eredményezte, illetve nálunk is eltűnt a parasztság, ami nem azt jelenti, hogy nem maradtak meg bizonyos paraszti minták, de a parasztság, mint réteg megszűnt. Európa többi országával ellentétben azonban nálunk a vidéki népesség nem csökkent, hanem nőtt azáltal, hogy új társadalmi csoportok jelentek meg vidéken (pl. városiak kiköltözése). Budapest és Miskolc lakossága az elmúlt tizenöt évben, nagymértékben csökkent. Csak a fővárosból évente mintegy húszezren költöznek el. Magyarország észak-nyugati felében modern falufejlődés figyelhető meg, míg a többi területen megmaradt a vidék-periféria viszony.

A falu tehát olyan strukturális környezet, ahol a társadalmi átalakulás ellentmondásai és negatív kísérőjelenségei sajátosan sűrűsödnek, sőt számos településen extrém módon halmozódnak. A vidék kritériumai általában az alacsony népsűrűség, a vidéki településhálózat, és a mezőgazdaság viszonylagos dominanciája. A vidékfejlesztést motiváló tényezők közül a legfontosabbak a vidék értékei, mint például a természeti környezet és az egészséges életmód. A vidékfejlesztéshez ugyanis egyetlen cél, mégpedig az emberek falvakban való megtartása nem elegendő. /3/

A fejlesztés egyik irányaként - az imént említett egészséges természeti környezet értékének kiaknázására jelentek meg (mint anyagi eszközökkel is támogatott fejlesztési program) azok a tervezési pályázatok, melyekben az időskorúak intézményes ellátását célozták meg.

4. FALVAINK ARCULATMEGŐRZÉSE

A falu arculata nem más, mint annak településképe, amelyben megmutatkozik a táj (domborzat, vízrajz.), a történelem, a helyi történeti emlék, és az ott élő társadalom történelme, alkotóereje, egykori és jelenlegi gazdálkodása.

Vagyis a falu lényegéhez tartozó természeti környezet, a település elmúlt sok százéves története során kialakult településszerkezet, valamint a falu meglévő épületei, közintézményeivel együtt. E három tényező együttesen képezi a falu arculatát. Vagyis a falu arculata azonos történeti örökségével, melyhez elválaszthatatlanul hozzátartozik a közösség hagyományainak tisztelete és ápolása

A falu történelmi központja, s a faluszerkezet őrzi a helység történetét, igen gyakran rejtve vagy feledve, vagy éppen a múlt, a hajdani szegénység szégyellnivalójaként.

A lakosok szemében az újtelep mindig nagyobb érték, mint az ófalu. Ám az újtelep mindig a jelen adottsága, a történelmi részek viszont a múlt lehetőségét jelentik.

A megélt és megőrzött faluarculat szellemi és közgazdasági érték. Szellemi érték, mert a közösség, személy és kultúra egységéből létrejövő önérzet és önbecsülés, közérzet és közbecsülés – más szóval identitás – elsődleges forrása. A település arculata, különösen falvak esetében, hasznosítható ritkaságértékkel is bír. Igen gyakran ezt sem ismerik fel, mert szokás a falvakat formális szempont alapján néhány típusba sorolni, s kijelenteni, egyik olyan mint a másik. Ez azonban nem így van, mert a szempontok sokfélék. Ritkaságértéke elsősorban a régi falvaknak, öreg falurészeknek, központoknak, ófaluknak van. Az új fejlesztésű falvak, az újtelepek szabályos, rendes utcáikkal, annak esetlegesen megépített intézmény rendszerével, rendezett udvaraikkal lehetnek szépek, de a külső szemlélő számára teljesen érdektelenek, hiszen hasonlót láthat szinte a világon. Márpedig a külső szemlélő, a turista pénzt hozhat a helységbe. Főleg akkor, ha az a bizonyos faluarculat valóban ritkaság és értékes.

Különösképpen nő a falu becsülete, ha mindehhez társul az ott élők és egyedi szokásrendje, viselete, ételei, helyismeretük.

Nos ezt nevezi a közgazdaságtan meg nem újítható erőforrásnak vagy értéknek, amivel komolyan kell számolni, utódaink előtt pedig elszámolni is.

Amit tehát falusi arculatnak nevezünk, annak a természeti és emberi tényezők mellett fontos része annak épített környezete. Ennek talán leglényegesebb eleme, a falu történelmi központja és szerkezete.

Falvaink központi területén sok helyen még nem történt változás. A házak ugyan többször

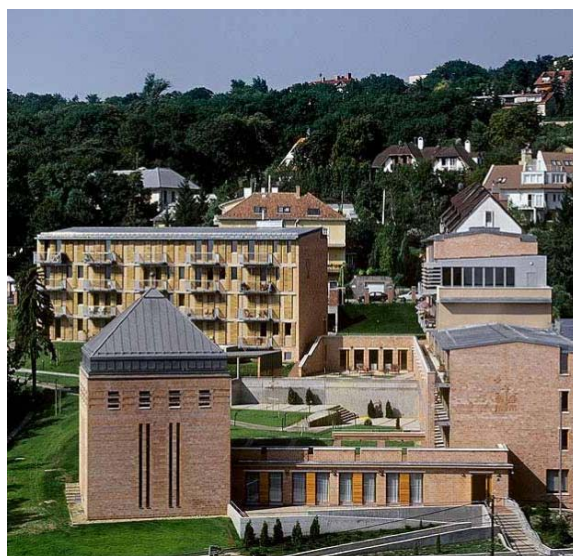
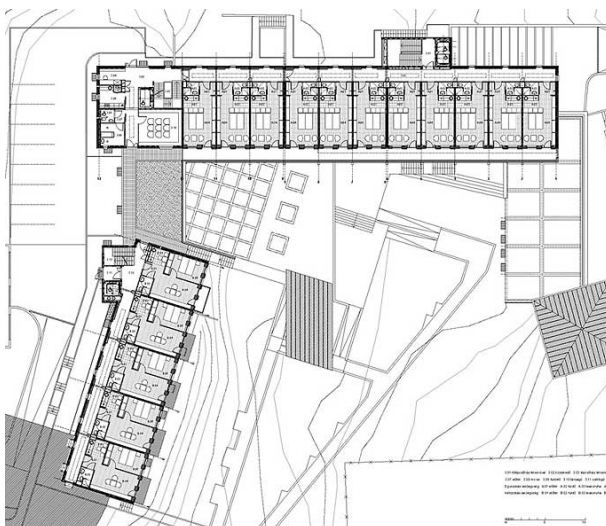
változtak az elmúlt évszázadok során, azonban a falu alapvető elemei jórészt nem változtak. (utcahálózat, telekszerkezet, központi épületek) Ezekben a helyeken meg kell tartani a jellegzetes épületeket, beépítést, az épületek arányait és tradicionális tömegformákat. Ezzel a kor igényeinek megfelelő, de a hagyományokon alapuló beépítéseknek kell létrejönnie.

A tradicionális faluszerkezet, (központ) sajnos már sok helyen lecserélődött, elveszítve annak egykori léptékét és hangulatát.

Falvaink egyéni karakterét megtartva, kell a szükséges és hasznos további fejlesztéseket, korszerűsítéseket végrehajtani. /4/

5. SZAKIRODALOM ÁTTEKINTÉSE JELLEMZŐ PÉLDÁKON KERESZTÜL

KÁLVIN JÁNOS REFORMÁTUS IDŐSEK OTTHONA
BUDAPEST, XII. KER. NÓGRÁDI UTCA 12-14.
ÉPÍTÉSZ : KÁLMÁN ERNŐ 2004.

Az épület nagyvárosi beépítési környezetben épület Budapest XII. kerületében. A környezetben 1-2 szintes villák és többszintes társasházak is megtalálhatók. Az építész szerint a következőkkel jellemezhető a Kálvin János Református Nyugdíjas otthon:

"Páratlan kilátású, erős lejtőre illesztett, egyházi szociális létesítmény, hangsúlyozva a református egyház megújulásra törekvő jellegét. Visszafogott építészeti eszközeink naturalista világával hidat szeretünk volna teremteni az emberek és családok, az idősebbek és a fiatalok között, mint azt a tervezéskor célul kaptunk" /5/

Az épület elsősorban önmagukat ellátni tudó, de közösségben élni akaró nyugdíjasok otthona a főváros egy kiemelt pontján. A református puritánság találkozik e házban, a környezetével kölcsönhatásba lépő, és azt strukturáló adottságokkal. Ezt a feszültséget igyekszik feloldani az épület a környék beépítési karakterhez való idomulásával, és ilyen jellegű építészeti hagyományainak felidézésével (Széchenyi-hegyi szanatóriumok, villák). Emellett - szellemében meghatározó - szakrális jellegének kiemelése és annak hangsúlyozása is érződik. Kifelé zártabb, szigorúbb megjelenése, homlokzati felületeinek téglajelképei, befelé feltáruló mediterrán hangulata a meghatározó eleme.

Néhány adat a házról:

A két utcára nyíló telek lejtéséből adódóan a két utcai bejárat között 16 m - 5 emelet szintkülönbség van. Az 57 db lakóegység került elhelyezésre mely alapterülete összesen 1978 m², a beépített teljes épület 4746 m². A közösségi életet szolgálják a szintenkénti társalgók, a könyvtár, a páratlan panorámájú, 5. emeleti télikert és nyáron a kerti pavilon. Az otthonban étterem, gyülekezeti terem található, a 150 adagos konyha, mosoda és a terápiás tornaterem mellett. A hatodik emeleten orvosi szoba és betegszobák vannak.

ST RITA ÖREGEK OTTHONA CIUTADELLA . MENORCA, SPANYOLORSZÁG
ÉPÍTÉS: MANUAL OCANA tervpályázati anyag

Az épületet Menorca sziget (Spanyolország) Ciutadella városának környezetbe tervezték, meglévő beépítésű területtel határos kialakítással.

A időskorúak otthonának egyik figyelemre méltó példája. Új megközelítést jeleni a témának, a megszokott építészeti formáktól és szerkesztésmódtól eltérő megoldással.

Ez egy karakteres épület ahol sok ember töltheti majd életének hátralévő éveit. Olyan épület ez melyet biztosan szívesen használnák az itt lakó emberek. Az épület érdekes megközelíthetőséget fizikai függetlenséget, pszichológiai biztonságot és a magánszféra tiszteletét is biztosítja a bent lakóknak.

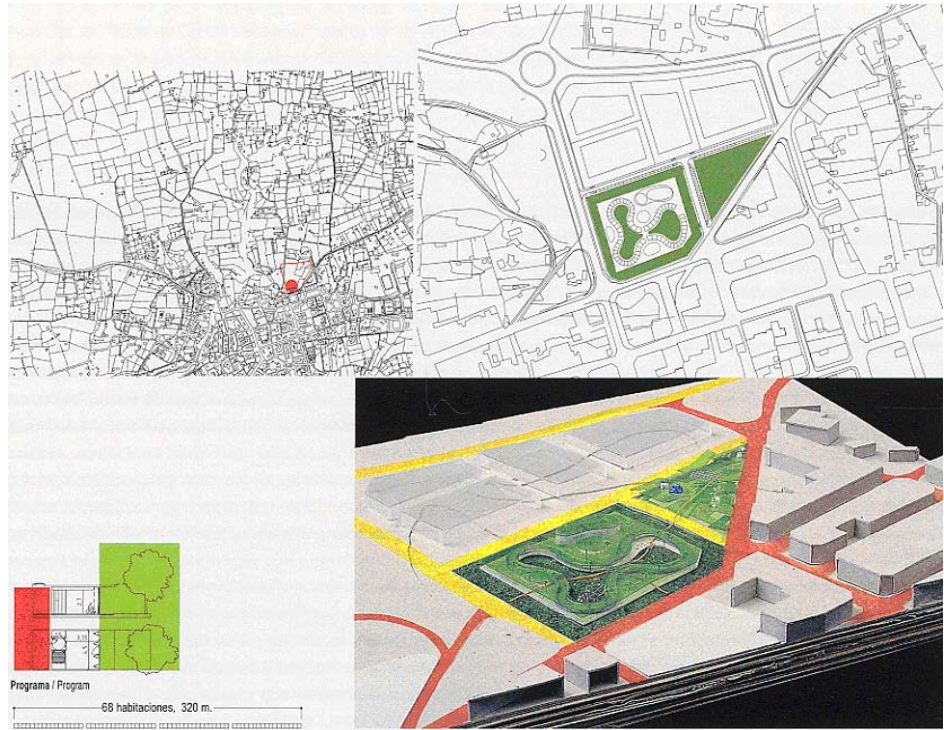
Alaprajzi kialakítása olyan, hogy a szobák megközelítése a feltételezett mozgási irányok figyelembevételével a belső udvarokon keresztül történik. Ez a megoldás az év nagy részében kedvező időjárást feltételez. (mediterrán térség)

Olyan otthont tervezett az építész mely nem hasonlít a korházra nincs folyosó, egy szinten van minden szoba, közvetlen megközelítéssel a nagy élőcsarnokból, a közösségi terekből és a kertből. A terv egyszerű és közvetlen kijutást biztosít a fő egységekből a belső kertbe ill a szűk külső udvarba. A szobák megfelelő méretűek és magukon viselik az épület hajlított voltából adódó formai jegyet.

A kétszintes organikus alaprajzú egység a kiszolgáló részeket tartalmazza Az organikus forma áramló közösségi teret hoz létre mely kiegészíti a lakószobák területét és a kiszolgáló egységet. A kert vékony sávban jelenik meg az épület hullámos külső síkja előtt, finoman felkúszik a növényzet a talajról, és körbefogja az épületet.

Kritikaként említhetem meg , hogy eben az alaprajzi elrendezésben mindig adódik olyan gondozott szoba mely kedvezőtlen tájolású (megvilágítású) lesz, és az épület szervezése inkább az ott lakó közösség bezártságát erősíti. A külső világba való kitekintést és szemlélődést, mely az idős emberek egyik fontos igénye (bejárati kapu melletti kispad ahonnan a mozgó világ szemlélhető) kielégítetlen marad.

A szokatlan térformálás felszabadító kellemes tereket eredményez, de az időskorúak hosszú életük során már megszokott térszervezéstől merőben új megoldáshoz hogyan tudnak idomulni, hogyan szokják meg azt, ez bizony elgondolkodtató. /6/

IDŐSEK APARTMAN HÁZA AMSZTERDAMBAN,
MVRDV ÉPÍTÉSZIRODA 1997

Amszterdam 50 -60 as években beépített területén ahol az akkori fiatalok most kerültek nyugdíjas korba, saját megszokott lakóterületükön élhetik tovább életüket ha az MVRDV nyugdíjasházát választják lakhelyüknek. Demográfiai szempontból hasonló megoldásra várnak az 50 – 70 es évek magyar szocialista városfejlesztésben létrehozott lakótelepei, területei.

Az időskorúakat itt saját életvitelre alkalmas önálló kis otthonban, saját lakásban (magyar megfogalmazás szerint emeltszintű ellátás biztosításával) kívánják elhelyezni. Ahol megtarthatják önállóságukat az életvitel tekintetében, mégis jó közérzettel biztonságban érzik magukat a hasonló korúak társaságában a karnyújtásnyira lévő, a számukra fontos – szolgáltatások könnyű elérhetőségével. Ez a lakáskialakítás nem sokban különbözik a fiatalok által igényelt első otthon – fecskeház – megoldásától.

A megbízó racionális eladható lakásméreteket és a telek gazdaságos kihasználását igényelte. Az épületben - mely tömegformálásában a szűk terület maximális kihasználására törekszik a maga 8 emeletével - száz lakást kellett elhelyezni. Az épület szintszámának növelésével a telken nagyobb zöldterület marad, azonban az építési szabályok miatt csak 87

lakást tudtak elhelyezni ott. A házra felfüggesztve helyezték el a megbízó által kívánta többi lakást.

Ez a merész extravagáns megoldás az építészeti karakter változatosságát, sokszínűségét hozza, mely kedvező hatásaként a homlokzat monotonitását oldja. A szélső folyosós épület minden szobája a déli égtáj felé néz, míg a felfüggesztett „dobozokban kelet- nyugati kialakításúak kedvező kialakítású.

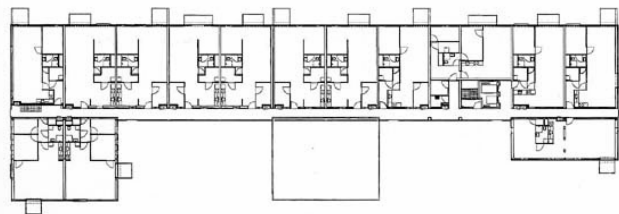
A fent bemutatott épület tipikusan nagyvárosi megoldást mutat be az időskorúak elhelyezésére.

Megoldásában tiszta racionális alaprajzi szerkesztésű, tömegformálása az alaprajzi szerkesztést követi, annak monotonitását érdekes megoldással – a homlokzatból kihúzott dobozokkal - próbálja oldani. /7/

Az ellátottak számát tekintve nem lépi túl a szakemberek által még megfelelőnek tartott

120 fős ellátotti számot de az épület hatalmas mérete mégis elgondolkodtat. Talán a nagyvárosban megöregedett emberek preferálják, hogy az épület egy 60 –as években kialakult, így számukra megszokott környezetben kínál számukra otthont. A befektető igény - profitorientáltság - maradéktalan megvalósulását látom az épületben megtestesülni. Az épület kialakítása építészeti szempontból előremutató formai megoldást mutat.

A fent bemutatott példák jól reprezentálják az időskarúak elhelyezésének napjainkat jellemző megoldási módjait. Ugyanazokra az alapkérdésekre adnak határozott választ – mindegyik a maga nyelvén, más – más földrajzi, szociális és társadalmi környezetben. Megoldásaik tiszta egyértelmű válaszokat adnak, a felvetett problémára.

Azt azonban nem állíthatjuk biztossággal, hogy ezen probléma legideálisabb megoldása egyértelműen kiolvasható belőlük, mivel azt csak évek múltán az ott lakók tudják csak objektíven megmondani. Azt, hogy a számukra felkínált megoldás kielégítő, jó tud-e lenni.

Az időskarúak saját családjukban történő ellátása jelentené számukra, érzelmekben gazdag öregkorok eltöltését. Ettől eltérő ideális megoldást azt gondolom, hogy nehéz pontosan megfogalmazni. Minden bizonnyal a jelenlegi generáció erős individualista, karrier orientált életvitele nem teremti meg azt az erős családi kötődést melyben az időskor, életet összegző időszakát kiegyensúlyozottan, kellemesen tudják eltölteni.

Az időskarúak ellátása életkorukat tekintve egyre inkább kitolódik az agy kor felé, amikor már képtelenek ellátni magukat. Így azok ellátásában erősödik az ápolási funkció, és döntően egészségügyi kérdéssé válik a feladat. Már jelenleg is 30% körüli a demens (szellemileg leépült) férőhelyek létesítési száma az otthonokban, és várhatóan ezek száma növekszik majd.

Nem feltétlenül építészeti kérdés megválaszolását jelenti egy ilyen feladat megoldása. A társadalom részéről kell megfelelően megfogalmazni, hogy milyen elvárásai vannak a XXI. század időskarúak elhelyezésével és ellátásával szemben.

Ezen igények felmérése a szociológia feladata. Minden közösség számára fontos erkölcsi, etikai kérdés az időskarúakkal való törődés, - mindannyian megöregszünk egyszer - Nem szabad tisztán gazdasági megfontolások alapján dönteni az ilyen beruházásokról.

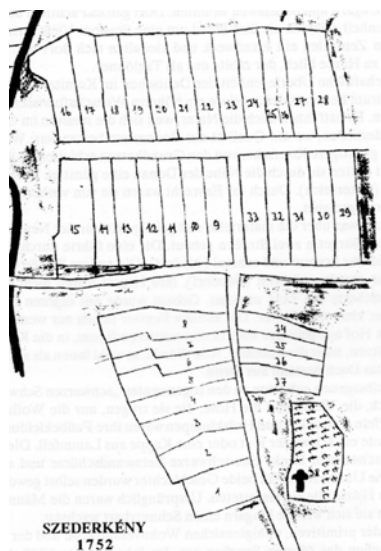
III. IDŐSKORÚAK OTTHONA TERVEZÉSI PÁLYÁZATOK MEGOLDÁSI LEHETŐSÉGE

SZEDERKÉNYI IDŐSKORÚAK OTTHONÁNAK BŐVÍTÉSE - TERVPÁLYÁZAT 2003

Építész tervező: Bácsalmásy Zoltán
 Vezető tervező: Müller Mária
 Munkatársak: Csuka Zoltán építész hallgató
 Peng Ferenc építész hallgató

Szederkény község története, fejlődése (a helyszín pontos megfigyelése)

A középkori magyar település A Karasica patak völgyébe települt község határában gazdag régészeti lelőhelyeket ismerünk. A leletek az új kőkortól kezdve több Dél-Dunántúlon megtelepedett őskori nép elpusztult falujának nyomát bizonyítják.

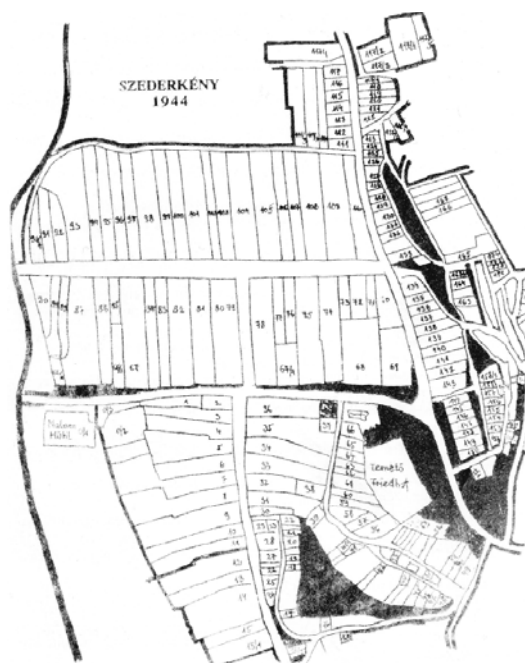

A falu el•ször1272-b•l származó Árpád-kori oklevélben szerepelt, fellelhet•, hogy a két település a 13. század derekán, közvetlenül a tatárjárás után alakult ki Az 1542. évi adólajstrom szerint Szederkény Török Bálint birtoka 8 portával. 1543-ban a török Szigetvár kivételével egész Baranya területét elfoglalta. A visszavonuló török haderő - ahol csak tehette - a falvak kifosztása után azokat felgyújtotta. Így pusztult el Szederkény és Nyomja, valamint több környékbeli település.

A német falu. A lakatlan községek benépesedése 1720-ban indult meg Fulda környéki katolikus németekkel. Az igen romos szederkényi templomot a jobbágyok 1812-ben, a nyomjait már korábban 1788-ban felszentelték. Az 1920-as évek közepén megindult a

község ipari létesítményeinek fejlődése. 1925-ben alapították a gőzmalmot, amely kereskedelmi

örléssel is foglalkozott. A nyomjai vízimalmot szivógáz-motorral látták el. 1925-ben épült a téglagyár is. A 30-as években indították be a szikvíz üzemet és szeszfőzdét.

A kitelepítések: 1944. novemberben Szederkénytől 86, Nyomjáról pedig 55 család hagyta el az országot. Helyükbe 119 nincstelen szegény parasztot telepítettek. A felszabadult házakba a Felvidékről érkezett 32 magyar család került. 1947. újabb kitelepítések. Zwikau és Plauen környékére és újabb Felvidéki betelepülő.

Az eredetileg fésűs faluszerkezetben a háromosztatú keskeny épületek voltak a jellemző épület típusok, 6-7 m traktus szélességgel. Ezeket az épületeket az igények növekedésével bővítették. Így kialakult az ún. hajlított ház mely az utcafront további bővülésével zárt sorú beépítésűvé vált. Ez a zárt sorúság főleg a településközponti értékesebb területeken volt megtalálható.

A meglévő és környező beépítés bemutatása

Az eredetileg háromosztatú épület a telek végén keresztbefordított gazdasági épülettel bővült. Ezen épületek jelentőségük, fontosságuk miatt a lakószárnynál mindig igényes megoldással készültek. Ez a tradicionális beépítés épületei a sváb településeken így Szederkényben is és a mai napig viszonylag épen megmaradtak. A gazdasági épületeket a helyi téglagyárból származó téglából műves megoldással, látszó téglafelülettel készítették a mesterek.

Jellegzetes tégl architektúrájú
gazdasági épület

A paraszti élet átalakulása révén a lakó és gazdasági funkció lassan szétválik. A telkeket kizárólag lakó funkcióra kezdik használni, a faluközponti közösségi funkciók nem is tűrik a hagyományosan megtalálható állattartást és egyéb gazdasági ipari tevékenységet. Központi vegyes terület kezd kialakulni. A megjelenő új funkciókkal (öreges otthona) akkor is meg kell barátkozni ha más léptéket jelentenek ezek az épületek.

Az ilyen területeken elhelyezendő épületek kapcsán sok kérdések vetődik fel az emberben. Az új épület és a szomszédság milyen kapcsolatba van egymással? A szomszédos telek nem tud úgy viselkedni mint előtte (100 m körzetben megtiltva az állattartás) Lehet -e ilyen helyzetbe hozni a terület jelenlegi tulajdonosait? További kérdés az is ,hogyan az új beépítés rombolja -e a meglévő környezetet? Hogyan szabad újat építeni egy hagyományos környezetben? Ezzel az újjal javítunk vagy rontunk a környezeten?

Pályázatmról:

A fent vázolt községbe kellett 75 férőhelyes bővítést tervezni, előre meghatározott közösségi és kiszolgáló helyiségekkel. A kiírás szerint a már meglévő fő kiszolgáló egységek (konyha, mosoda) látnák el a tervezett épületrész gondozottait is. A tervezési program alapján, a viszonylag kicsi telekre kétszintes épületet kért a megbízó, melyet a pályázók kivétel nélkül meg is valósítottak.

Az általam bemutatott megoldás azonban döntően egy szintes kialakítású kontúrba ágyazottan csak részleges kétszintes megoldású. Ezzel a már meglévő környezeti beépítés - falusias 1 – 2 szintes épületeihez kívánt megfelelően illeszkedni.

Az épületben a lakószobák két személyes kialakításúak oly módon, hogy 2 lakószoba közé került a közös fürdőszoba, vagyis 4 személy használ egy fürdőszobát. (Ezt a megoldást kérte a kiírás, mely túlzott takarékoságra utal, figyelmen kívül hagyja a használók tömegszállás

érzetének komfort csökkentő hatását)

A földszinti szobákban került kialakításra a demens részleg, melynek fontos szakmai szempontja volt az ellátottak akadálymentes és szabad mozgásának biztosítása, mely lehetőséget ad arra is, hogy az épületből a belsőudvari részbe kijussanak. Az udvar az elkerített zárt kialakításával megakadályozza azt, hogy az ellátottak ellenőrizetlenül – állapotuk specifikuma miatt – elhagyják az intézményt, elkóboroljanak.

Kapcsolódó helyiségként étkező, és tálaló, közösségi helyiség, teakonyha, foglalkoztató, beteg elkülönítő, orvosi szoba gyógyszerhároló és nővérpult került kialakításra.

Az emeleten kerültek kialakításra az emeltszintű ellátás feltételeinek megfelelő lakószobák és a hozzájuk kapcsolódó étkező és tálaló, közösségi helyiség és nővérpult került. Emeltszintűnek minősül az olyan egy vagy kétszemélyes ellátás, amelyhez önálló fürdőszoba tartozik és konyhát is magába foglal.

Néhány adat a házról:

Földszinti bruttó beépítés:	1463,50 m ²
Emeleti bruttó beépítés:	832,65 m ²
Össz. Bruttó beépítés:	2296,15 m ²

1. Tézis

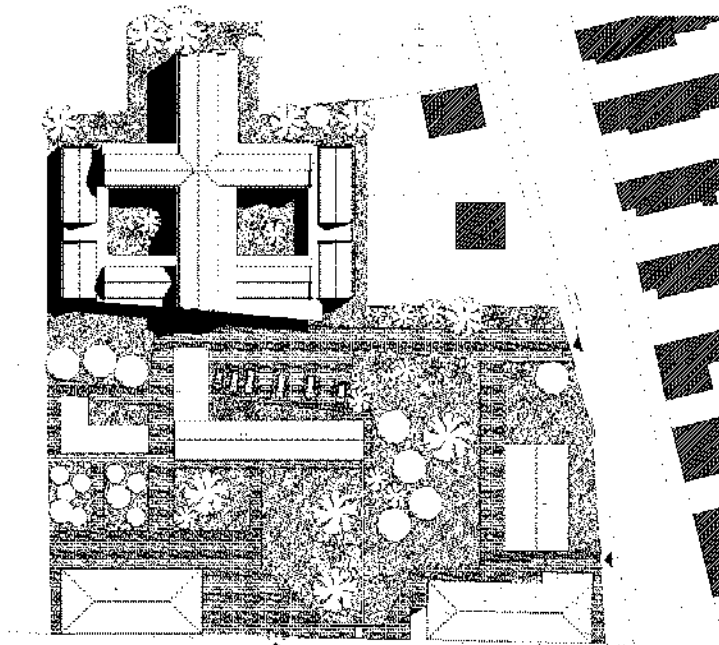
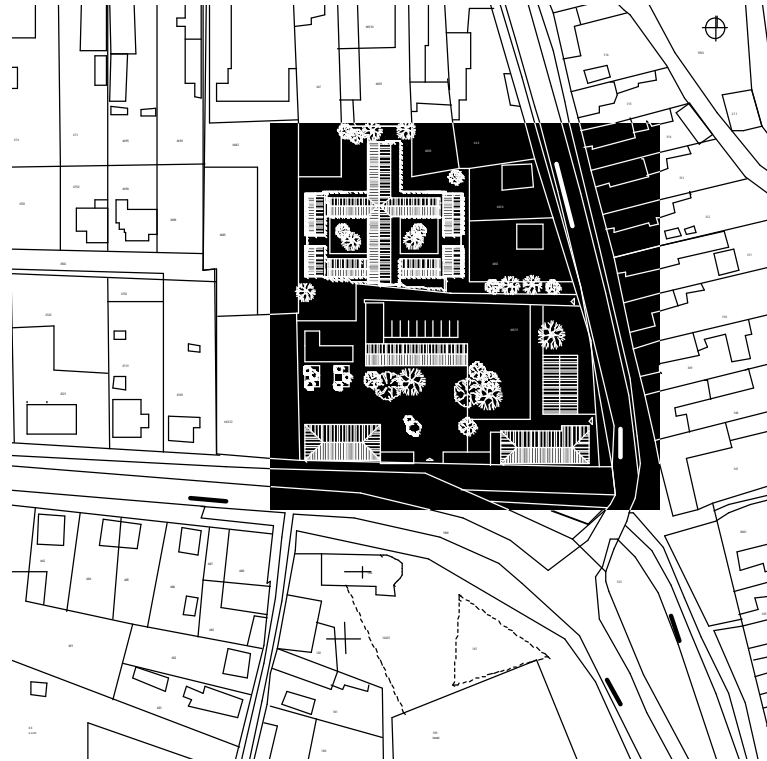
Az egységként megfogalmazott térkompozíció képes arra, hogy környezetében integrálódni tudjon, - megteremtsen egy olyan saját kontextust - amit identitásként tud felmutatni, és elég erős tud lenni ahhoz, hogy ebben a környezetben elfogadtassa magát.

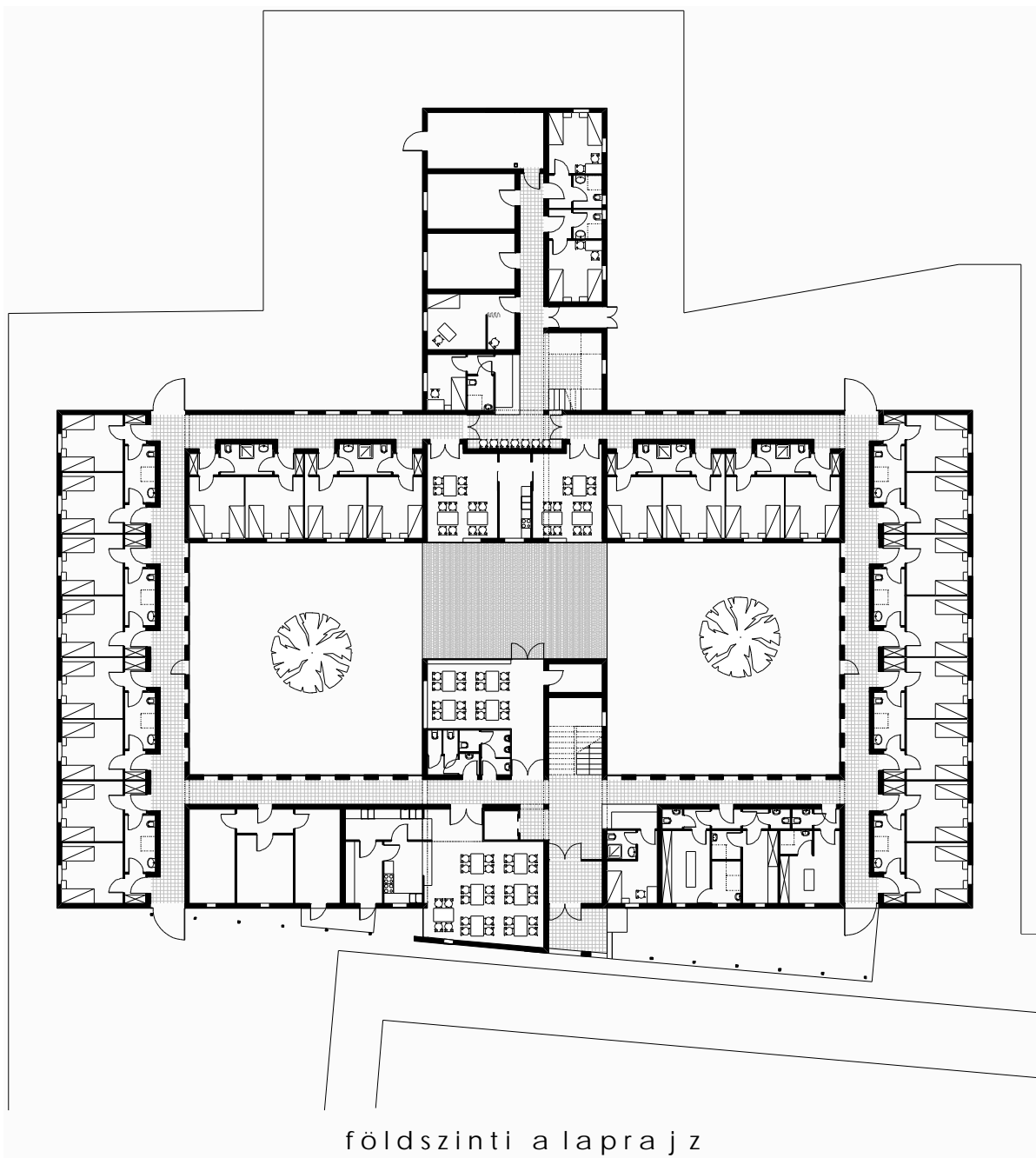
A tervben a szerzetesrendek vallási épületeinél gyakran alkalmazott kerengő formai rendszerének felidézésével az egyházi szerzetesrendek betegápolási hagyományainak visszaidézése, megfogalmazása volt az eredeti cél, nem tagadva, hogy a beépítési forma a konkrét helyszíni adottságok eredményeként alakult ki.

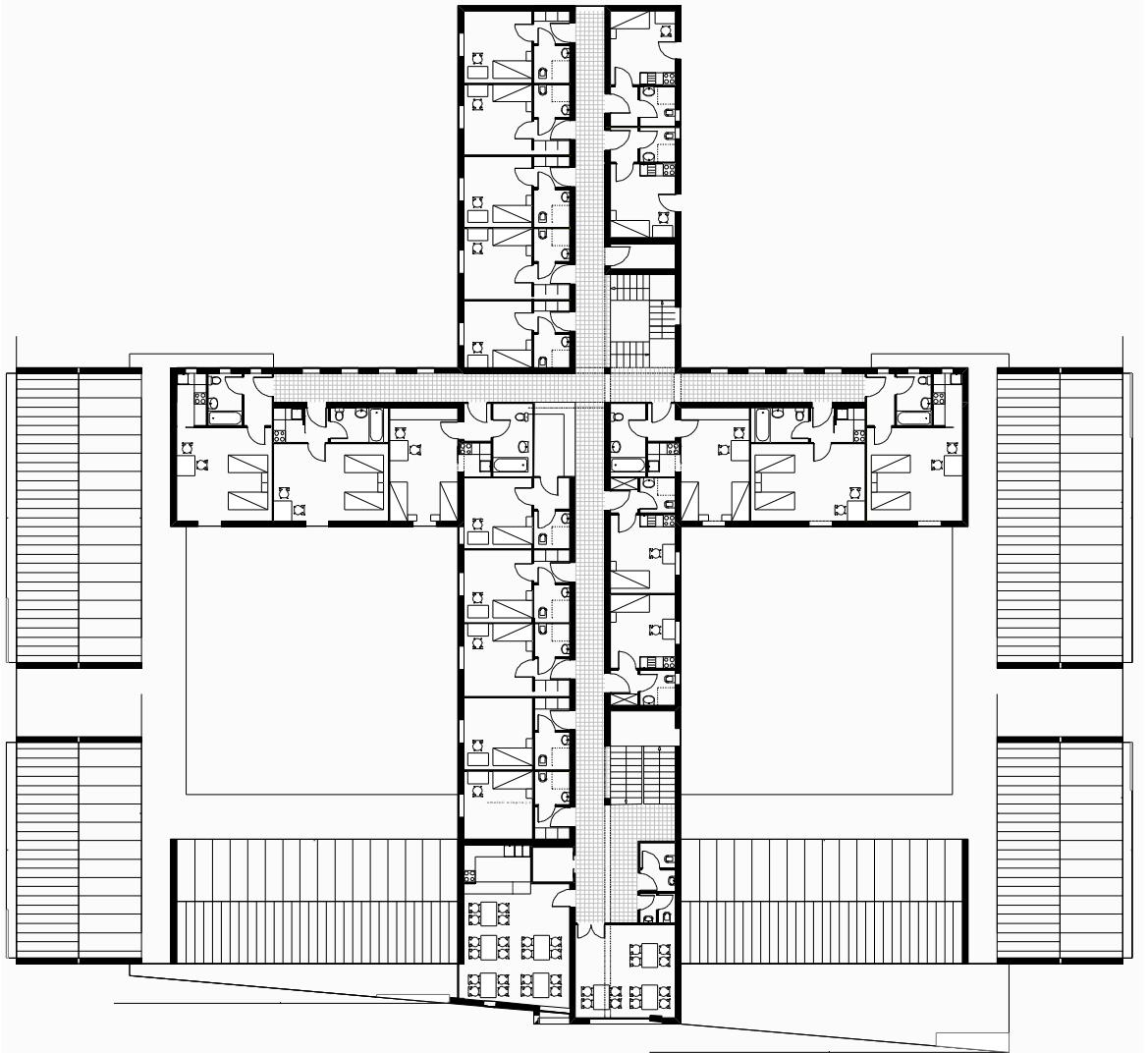
Az identitás, archaikus kifejezési módja a szimbolikus forma, amely egy közösség magára ismerésének, magára emlékezésének a direkter módja.

Az épület összetartozást, védelmet kifejező zárt formát képez, amellet a kétszintes épület alaprajzi kialakításával az ősi keresztény szimbólum a kereszt is megjelenik az épület tömegében. Ugyanakkor az épület tömeg alakításában a falusi szövet hagyományos kis léptékű épületeinek karakterét - az ismétlésen alapuló esztétikai élmény megfogalmazásával - is magán hordja, mely az egészben való integrálódást segíti elő.

A telken jelenlévő, hosszú évtizedek alatt kialakult, teljesen heterogén és széteső környezetben, az így kialakult épület a különböző beépítési karaktereket akarja összefogni, hogy megteremtse annak középpontját. Úgy gondolom, nemcsak a térszervezés, hanem az ornamentika is összefügg az identitással. Az ornamentika tulajdonképpen a kultúra folyamatosságát biztosítja. Adott esetben a bontott téglá megjelenése a kétszintes épülettömegben - mely a hagyományos beépítés egyik markáns eleme - annak környezetébe való integrálódását segíti.

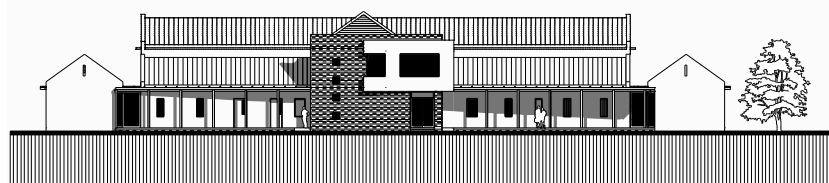

emeleti a lapra j z

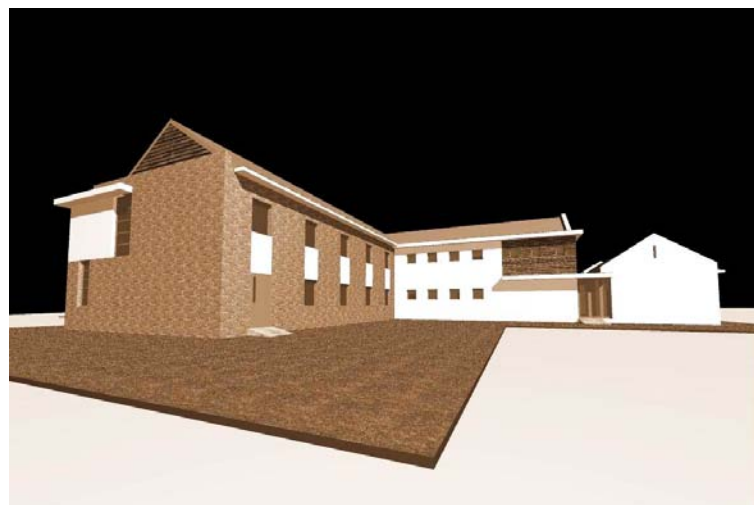
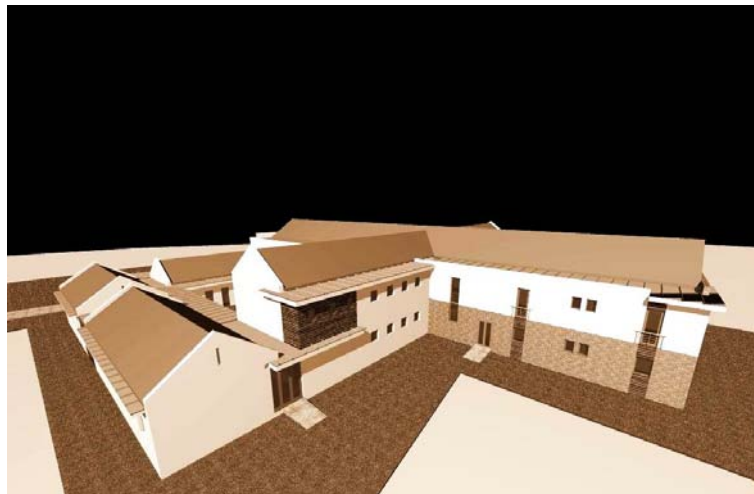

a-a metszet

déli homlokzat

Részlet a pályázati bírálatból:

„Az épület települési környezethez történő illeszkedése a tömegformálással – az egyes részeknek önálló épületként kezelésével – a megosztott tömegek magassági játékaival az anyaghasználattal jól megoldott.

A választott jó alaprajzi elrendezés velejárójaként jelenik meg az a telepítésbeli probléma, amely szerint az épületegyüttesként alakított tömeg úgy tölti ki a rendelkezésre álló telekhatárok közötti teret, hogy a szomszédos telek irányába maradó csekély távolság miatt beszorul a szűk helyre.

Tekintettel arra, hogy a szomszédos telkek a hátsókertjeikkel csatlakozik az új beépítéshez, így összességében min 9,00 m oldaltávolság alakul ki a meglévő és az új beépítés között. Ez a terület növényzettel fedve szellős távolság kialakulását eredményezi.

A terv megfelelően teljesíti a program előírásait. Az említett a jó alaprajzi ötlet szimmetrikus elrendezésen alapul, és szinte kerengő szerűen öleli körül a megosztott, de fedett átjáróval mégis összekapcsolt két belső udvart, így a földszinti „demens” részleg két egyenlő átriumos formálással funkcionálisan is jól elkülöníthető.

A keskeny északi szárny jól használja ki a nyúlványszerűen kitüremkedő telekrész területét.

A két lépcsőházas kialakítás az emeleti résznek biztosít jó használati lehetőséget.

Az épületnek a környezethez való illeszkedésénél már felsorolt értékei egyben dicsérendő értékei is. A tagolt átriumos elrendezés nagyon jól biztosítja az ütemezhető és egyben gazdaságos megvalósítás lehetőségét. Értékes építészeti megoldásokat tartalmazó pályamű.”

A helykijelölés tanulságai: Válasz a bírálatra.

Tervezési pályázatok kapcsán a kiírási kötelezettségeket – telepítési helyszín, építészeti program - kell figyelembe venni a sikeresség érdekében. Ugyanakkor a kiírástól eltérő megoldás bemutatása előremutató tud lenni a feladat korrekt megoldása irányába. A kiírástól való eltérés rosszallást is kiválthat a bírálókból, sőt akár kizárást is eredményezhet. Vagyis a tervezési program - megértése, tudomásul vétele mellett a tervezői szándék alakítja a tervet. E kettő közötti feszültség feloldása fontos tervezői feladat.

E terv kapcsán felmerült kérdések:

A szederkényi falustruktúrához mely döntően földszintes és 6-7 m traktus szélességű épületekkel beépített, miként lehet illeszkedni annál mélyebb traktusokkal és egy szinttel magasabb épületekkel?

Szabad -e erre a területre elhelyezni az öregek otthona új épületét?

Tudom, hogy közel van a lakótelkekhez az új épület, de ezt a nyúlványt / maradvány telket jelölték ki az öregek otthona fejlesztésére. Az önkormányzatnak nincs lehetősége teljesen új területen, teljesen új intézményt létrehozni, tehát a meglévő környezetét kellett a kialakuló új viszonyhoz alakítani.

A pályázat kiírójának az egész intézményi területre szóló megbízásával kedvezőbb végső építészeti megoldás bontakozhatott volna ki. Például a szomszédos 2 telek megvásárlásával kedvezőbb telekadottságok jöhettek volna létre. Így a jelenlegi szociális otthon épületeit tovább használva a község központjában található önkormányzati telken logikus megoldás lehet.

IDŐSEK OTTHONA ,PARÁD TERVPÁLYÁZAT 2004.

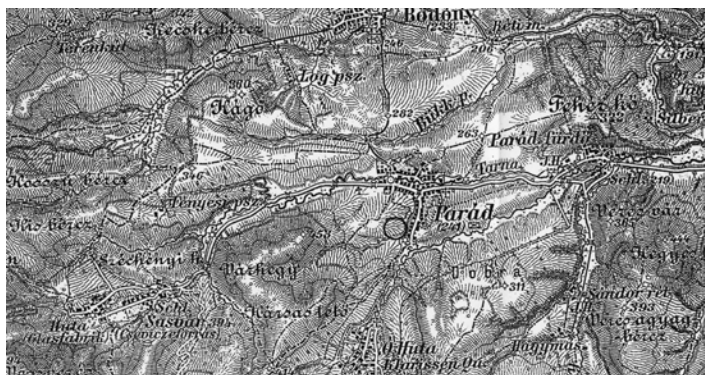
Építész tervező: Bácsalmásy Zoltán

Vezető tervező : Müller Mária

Munkatársak: Csuka Zoltán építész hallgató, Peng Ferenc építész hallgató

Parád község története, fejlődése (A helyszín pontos megfigyelése)

Parád első írásos említése csak 1549-ből való, A XVII. századtól az évszázadok során különböző főúri családok tulajdonában volt (Ország, a Grassalkovich, az Orczy és a Károlyi család.) A XVII. század végére az amúgy is kis lélekszámú falu a küzdelmekben, mely Eger város visszafoglalásáért zajlik a török ellen, elnéptelenedik.

1880 körüli állapot

Településtörténeti szempontból fontos esemény következett be 1708-ban, amikor II. Rákóczi Ferenc a Somhegy alatt üveghutát létesített, az üvegyártást mai napig művelik Parád szomszédságában. 1763-ban Markhot Ferenc, Heves megye tisztorvosa timsó tartalmú ásványvizet fedezett fel.

A timsógyár 1778-ban kezdte meg működését. A víz kihasználásának következtében megszületik egy új településrész: Parádfürdő. A gyógyfürdő is ebben az évben nyitott, a fürdővendégek számára épített vendégház folyamatosan bővült. Az első fürdőházat 1795-ben építették. 1797-ben Kitaibel Pál, a magyar botanika egyik legnagyobb alakja, cikke nyomán Európa-szerte híressé vált a fürdőhely.

Parádfürdő 250 éve részese a magyar gyógyfürdőkultúrának. Az első fürdők a XVIII. század végén épültek, gyógyvizét 1813-tól gyógyászati célokra is használják

Az épületek közül építészeti szempontból a neoklasszicista stílusú üdülőszárny /a kor jeles magyar építésze, Ybl Miklós tervezte 1873 / emelkedik ki,

1893 Erzsébet szálló

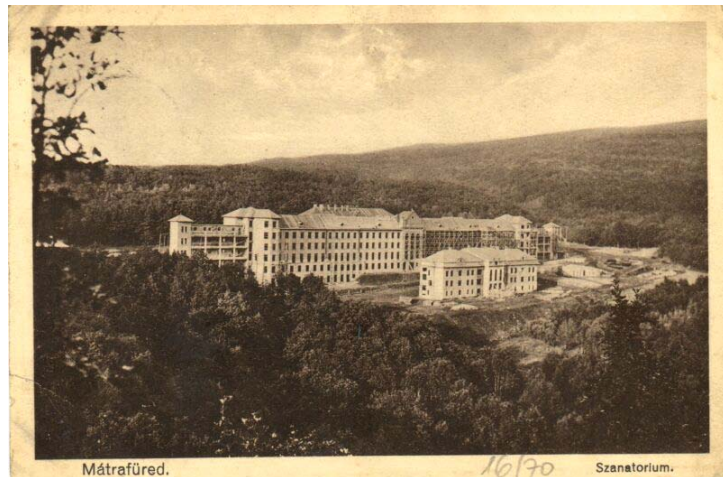
illetve a Károlyiak számára készített német reneszánsz stílusban épített kastély, mely Parád szomszédságában, Parádsasváron van. Ugyancsak Ybl munka Parádfürdön a Károlyiaknak készített Cifra istálló is - ma kocsimúzeum és méntelep van benne.

A parádi faluszerkezet is többé kevésbé a szederkényi fejlődési utat járta. A környéken megtalálható szanatóriumi funkció azonban már kezdettől fogva a település központtól távolabban jelent meg (mint a parádfürdői szanatórium épülete)

Épület funkciók és méretek hasonlósága alapján ezzel rokonítható a közelben található mátrafüredi szanatórium is.

A pályázat kiírása szerint az öregek otthonát Parád szélén kijelölt dombhátra kellett telepíteni. A századelőn megépült épületek példája, az erősen lejtő terep és a funkció (mozgásukban korlátozott idős személyek elhelyezése) együttesen abba az irányba vezetett, hogy az új épületet összefogottan egy tömbben oldottam meg.

A feladatnak ez volt a legnehezebb része. A lejtős terepen építeni minden esetben költségesebb, mint sík terepen. Itt nem lehet tömbösíteni, tehát növekednek a felületek, és a közlekedési utak.

A fejlesztés léptéke már a falu tradicionális beépítési léptékét meghaladó épülettömeg megjelenését jelenti, mely a falusias beépítéstől eltérő, de az ott más már a századelőn megjelent, és e térségre jellemző szanatóriumi funkciójú épületeinek méretéhez hasonló táji megjelenést eredményez. Jelen esetben már a térségi feladatot is ellátó intézmény jön létre.

Az intézmény önálló komplex belső működésre képes így egyfajta szegregációt eredményezhet a befogadó település felé. Ennek leküzdésében nagymértékben segít az a tény, hogy a település számára munka lehetőséget biztosít az intézmény. Ez kettőjük gyors integrálódását jelentheti.

PÁLYÁZATOMRÓL:

150 férőhelyes Idősek Otthonát kellett tervezni. Az idősek ápolását, gondozását 2x55 férőhelyes időotthoni részleggel (benne emeltszintű ellátást biztosító szobákkal) és 2x 20 fős demens részleggel kellett kialakítani.

Az épület komplexumban a lakóegységeken kívül annak komfortos működéséhez szükséges összes intézményi, ellátó rendszer kialakításával. (Konyha, mosoda orvosi ellátás helyiségei, egyéb szolgáltatások, igazgatási részleg, kápolna stb)

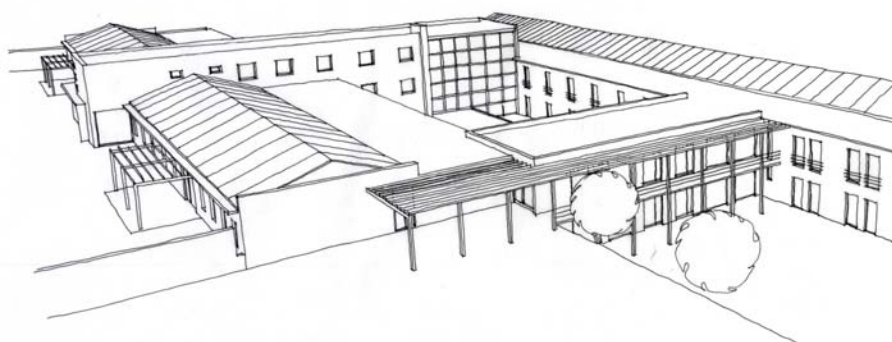
Parád dél –nyugati részén, a jelenlegi belterület szomszédságában fekszik a tervezési terület Az ingatlan az észak – keleti telek sarokból közepesen, majd enyhén emelkedik dél-nyugati irányba. A rétegvonalak a telek keleti részén észak –déli irányúak, majd nyugat felé haladva a rétegvonalak északnyugat- délkelet irányba térnek el.

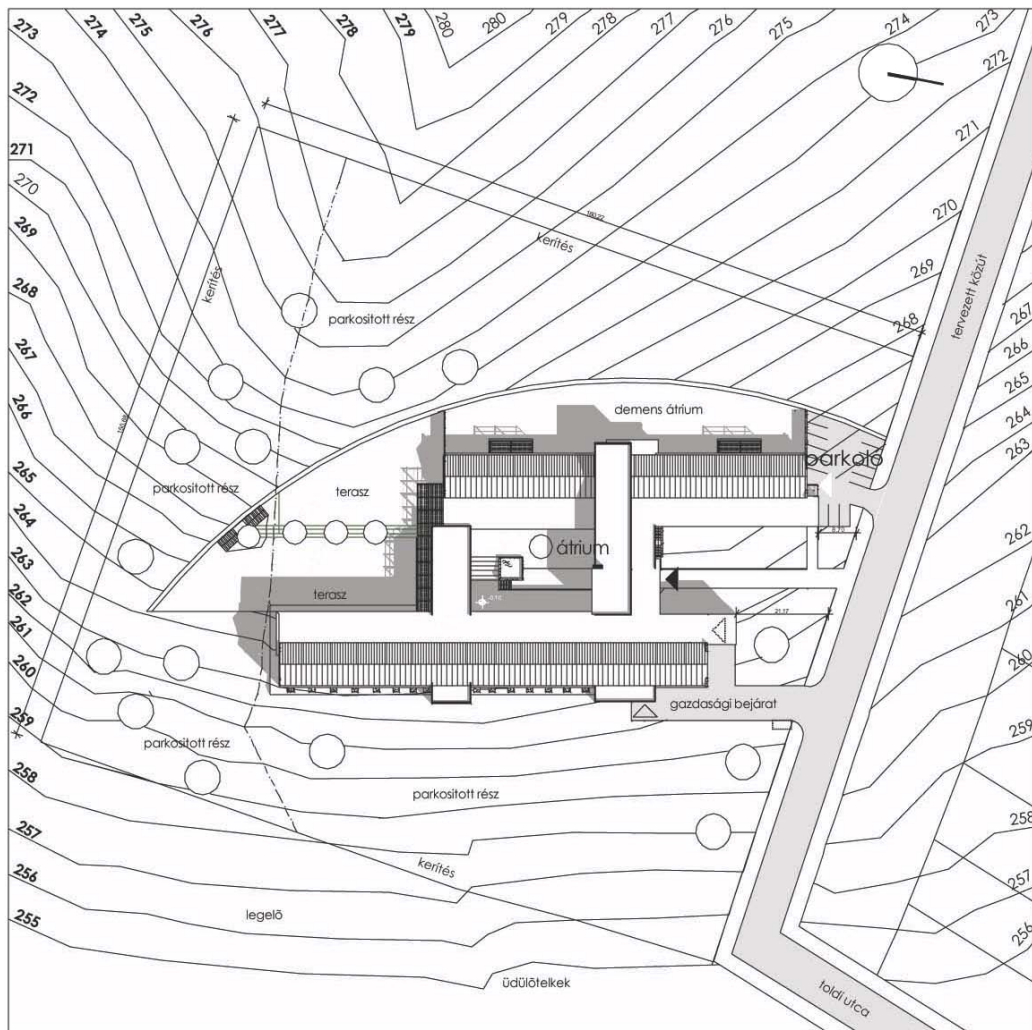
Telepítés

A terület lejtésviszonyai nem tették lehetővé, hogy az épület csupán a funkció által ideálisnak tekinthető földszintes kialakítással oldjuk meg. Így a területen a gondozási egységek két nagy épület tömbjét az észak –déli irányú rétegvonalakkal párhuzamosan helyeztük el. A gondozottak szobái keleti és nyugati irányba a megfelelően benapozott égtáj felé tájolhatók. Emellett olyan kialakításra törekedtünk, hogy a gondozási egységek nagy része azonos szinten kerüljön elhelyezésre, és a terep lejtésviszonyait úgy használjuk ki, hogy a természetes domborzati viszonyokat minimálisan változtassuk meg.

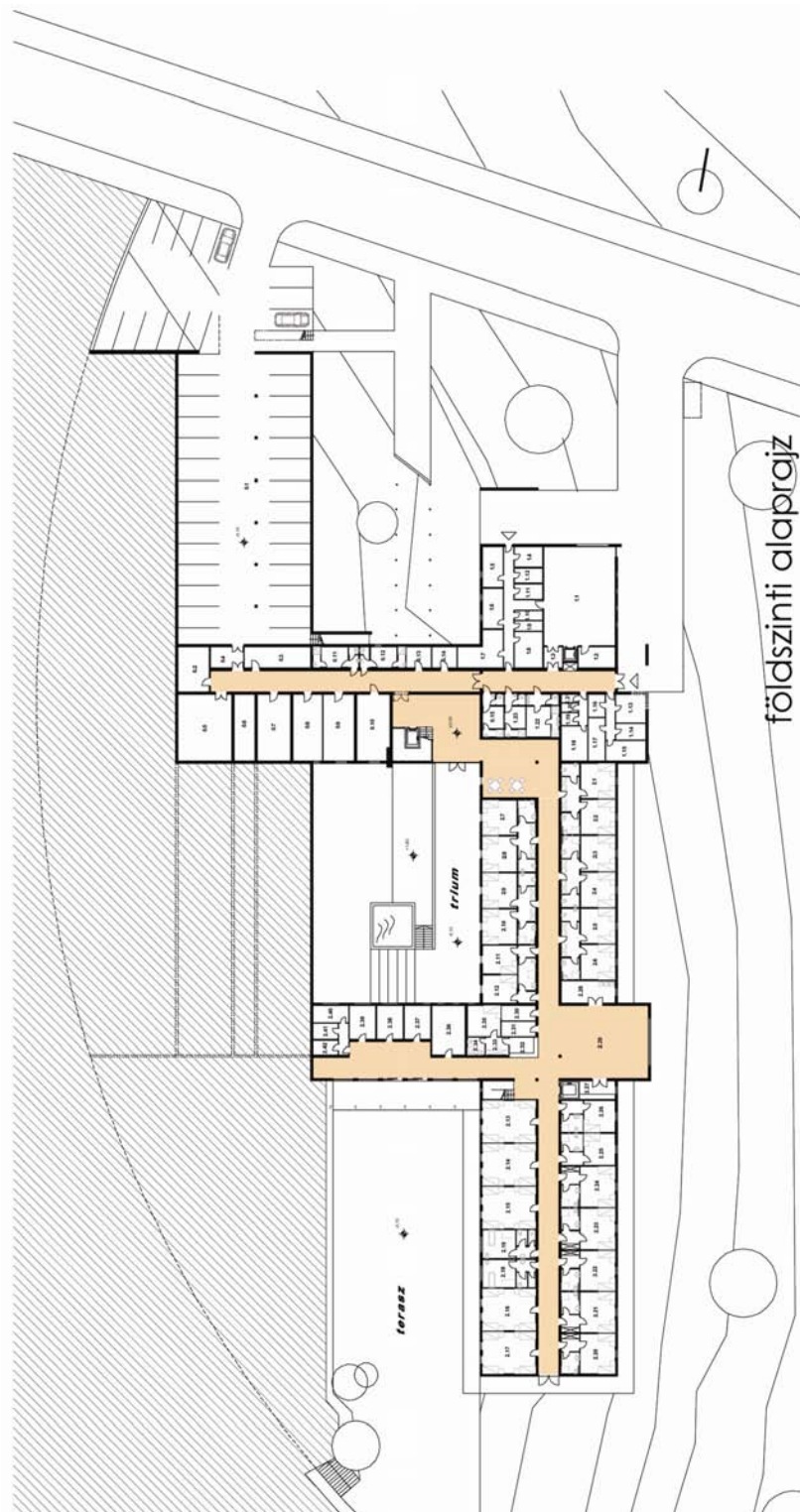
A völgy felőli két szintes szárnyban kapott helyet a két 55 fős gondozási egység, míg a hegy felőli oldalon földszintre került a két demens gondozási egység.

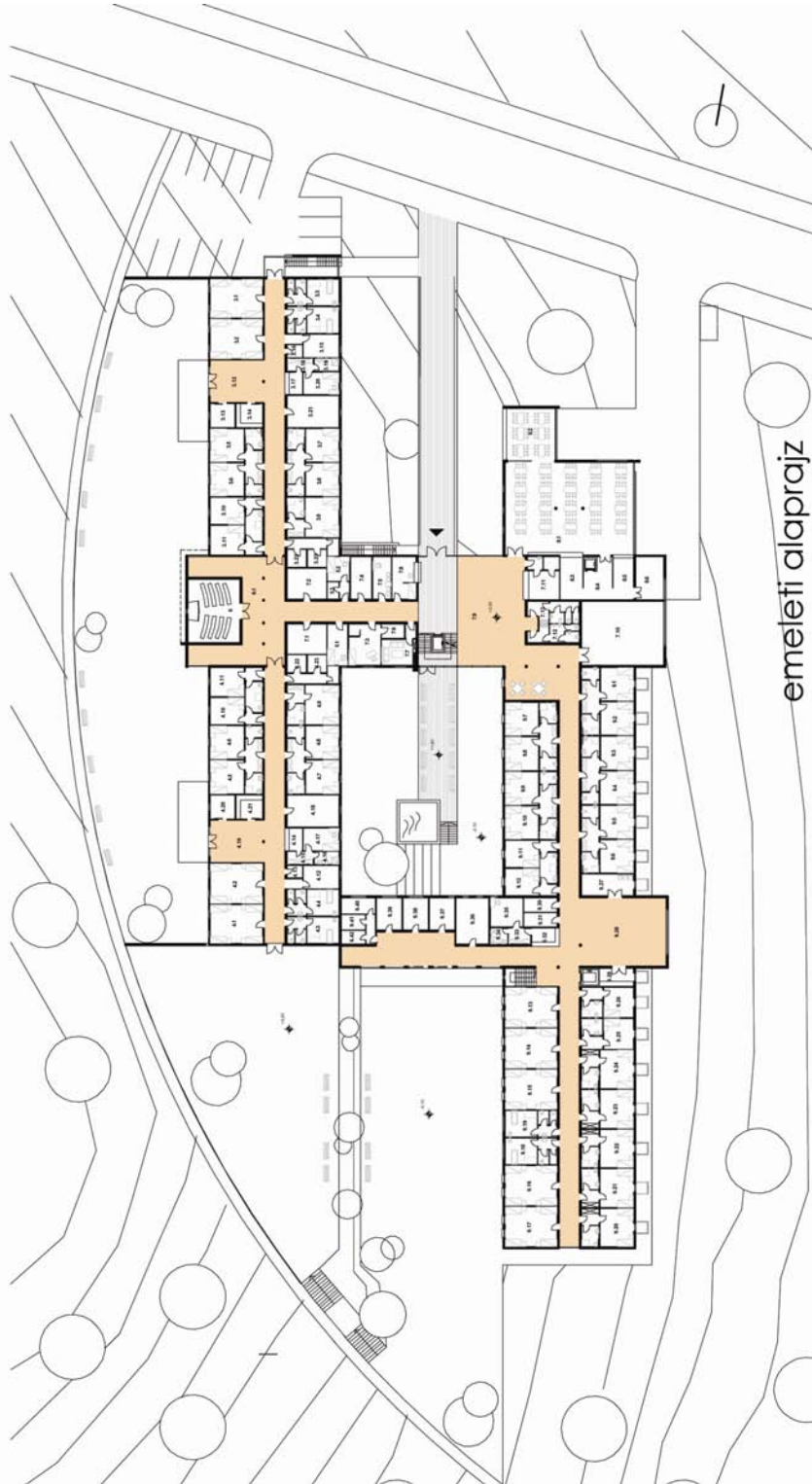
E két épületet kiszolgáló, ellátó szárnyakkal kötöttük össze, melyek belső udvart zárnak közre. A fenti megoldással a rendelkezésre bocsátott ingatlannak csak egy részét kívánjuk felhasználni az időskorúak otthonának létesítésére.

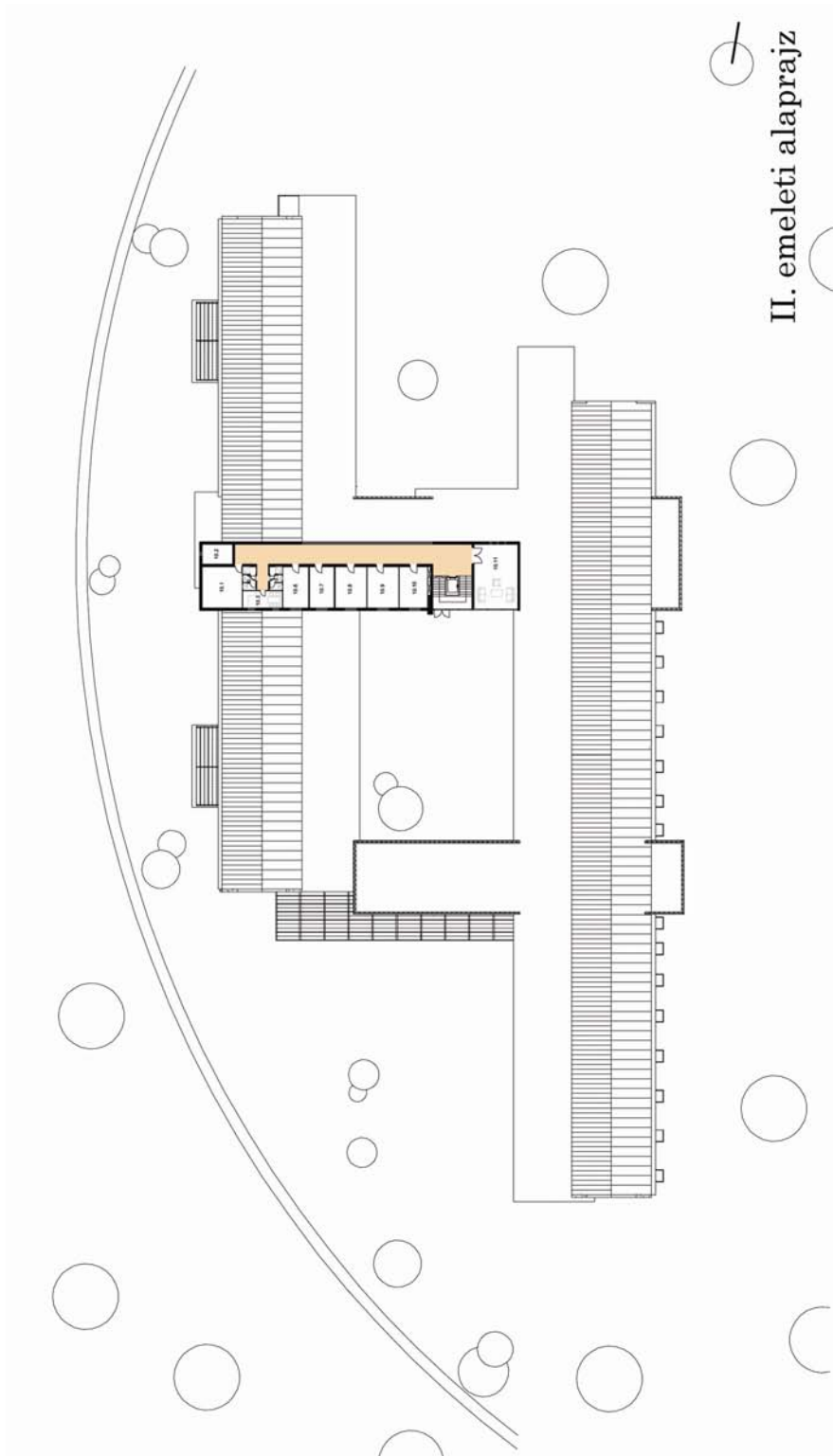

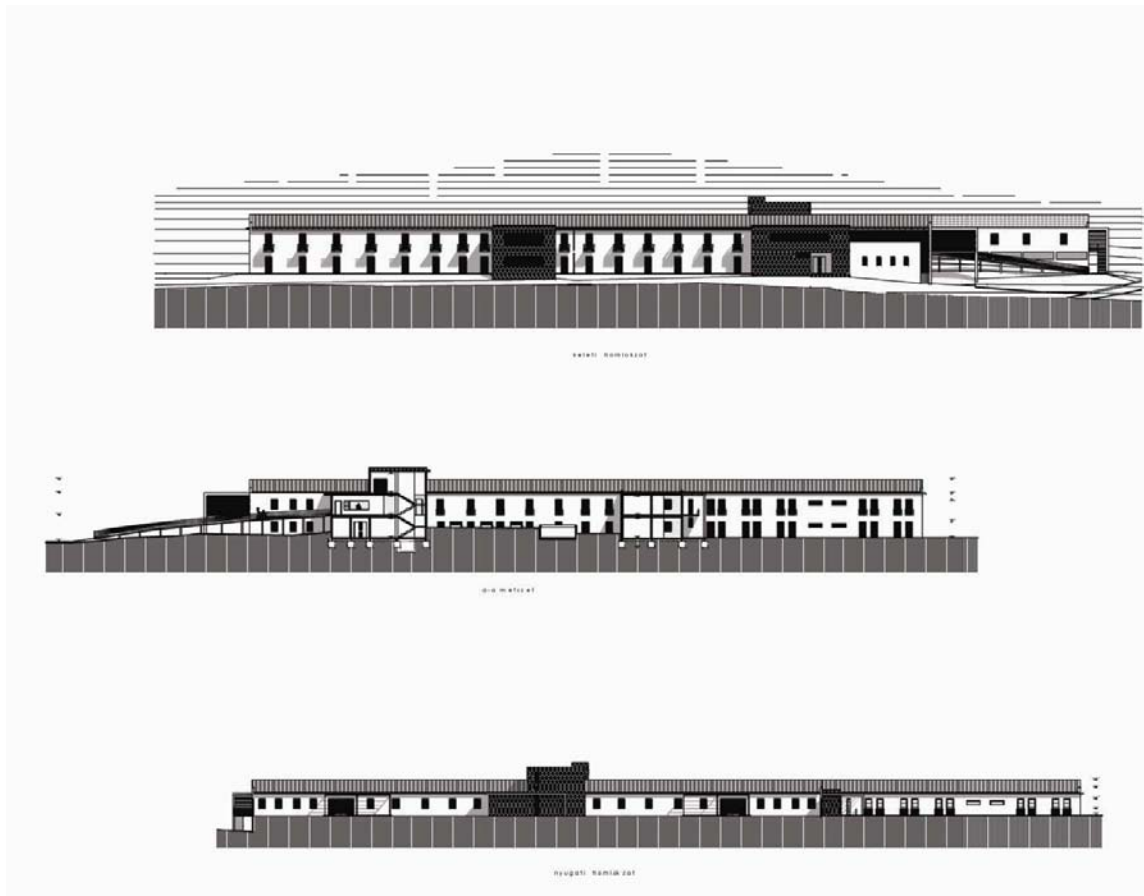

helyszínrajz

Építészeti koncepció:

Az épület karakterét a rétegvonalakkal párhuzamos két épületszárny látványa határozza meg, melyek egymáshoz képest elcsúsztatva kerültek elhelyezésre. Az épületszárnyakat összekötő nyaktagok belső udvart zárnak közre az utca felől pedig kijelölik a főbejáratot.

A gondozási egység mindegyikéből közvetlenül, szintkülönbség nélkül ki lehet jutni az épületet körülölelő parkba. Az 55 fős egységeknek gondozottai részére az épülettől délre, közel vízszintes udvarok kerülnek kialakításra melyek közvetlen kapcsolatban állnak az épület körül kialakított parkkal. A demens egység gondozottai a nyugati oldalon kialakított zárt udvart tudják használni, melynek megközelítése a demens gondozási egységek felől történik, megakadályozva a gondozottak esetleges elkóborlását.

Az épület gyalogos megközelítése a két észak – déli tengelyű épületet összekötő szárnyhoz vezető rámpáról lehetséges. Az főbejárat az épületbe az I. emeletére vezet.

Ezzel a megoldással azon a szinten közelítjük az épületet ahol a legtöbb ellátott kerül elhelyezésre. A bejárat elöcsarnokból jobbra a demens részleg, balra az egyik 55 fő gondozási egység közelíthető meg. A másik 55 fős gondozási egység a bejárat csarnokból lefelé lépcsőn és lifttel érhető el.

Az épületek kiszolgáló gazdasági funkciók – konyha, műhelyek stb. – a földszinten, részben földbe süllyesztve kerültek kialakításra

Az építészeti kialakítás, funkcióelrendezés:

földszint: (0,00)

Ezen a szinten került kialakításra az egyik 55 fős gondozási egység. Elsődleges megközelítése az emeleti főbejárat felől lépcsőn és liften történik. A gondozási egység súlypontjában található másik lépcső és lift a szintek közötti közlekedést és az épület tűzrendészeti szempontból fontos kiürítését szolgálja.

A földszinti egység közép folyosóra szervezett lakószobák sorából áll, melyekből közvetlen kapcsolat van a környező parkra. A nővérpult és nővérszoba a földszinti gondozási egység súlypontjában kapott helyet. A gondozási egységre merőleges épületszárnyban a kiszolgáló helyiségek találhatóak. Erről a folyosóról érhető el a gondozási egységhez tartozó déli napozó udvar. Ugyancsak ezen a szinten került elhelyezésre a konyha, a műhelyek azokhoz tartozó öltözők és egyéb kiszolgáló helyiségek.

Itt helyeztük el a 26 gk. tárolására alkalmas fedett garázst, melynek gazdaságos kialakítását a terep adottságok indokolják és viszonylag kis költséggel alakítható ki a demens

részleg alatt. A garázból a látogatók az ott kialakított lépcsőn keresztül közvetlenül a főbejárat előtérbe juthatnak.

Az épületszárnyak által közrefogott zárt belső udvar is erről a szintről közelíthető meg, mely kellemes környezetet teremt az épület súlypontjában.

I. emelet: (+3,30)

Az épület főbejárata ezen a szinten helyezkedik el. Ugyancsak itt található a épület közösségi helyiségek, az étterem, orvos, látogatói szoba és az imaterem is Ezen a szinten a földszinti 55

fős gondozási egység emeleti tükörképe található. A gondozottak szobáihoz a kedvező kilátás irányába – kelet- kinyitható árnyékolóval fedett erkély kapcsolódik

A bejárattól jobbra két önálló demens gondozási egység került kialakításra, melyek közösségi tereiből a kerttől lehatárolt zárt udvarra lehet kijutni. Kialakítása a gondozottak kellő ellenőrzését teszi lehetővé.

II. emelet: (+6,60)

Itt kaptak helyet az igazgatás helyiségei, melyet az előcsarnokból lépcsővel és lifttel lehet megközelíteni. Ezzel a megoldással az irodák a gondozási egységektől szeparáltak, de jól megközelíthetően lettek elhelyezve.

Forgalom, parkolás:

A telek gépkocsival az északi bejáraton közelíthető meg. Itt felszíni és fedett teremgarázsba helyezhetők el a gépkocsik. Ezt a bejáratot a látogatóknak szántuk, de a garászból közvetlen

bejárat van a gazdasági kiszolgáló egység felé is. Így a mosoda, karbantartó műhelyek, raktárak kiszolgálása könnyen zajmentesen a gondozottak zavarása nélkül használható. A halottak elszállítása is a gondozottak szeme elől rejtve innen történne.

A konyha kiszolgálása kelet felé egy másik bejáraton, történik. A két bejárat felügyeletét a portás végzi, videó kamerás figyelő rendszer segítségével, távműködtetésű kapukkal.

A területen 26 gépkocsinak fedett garázs, ezen felül az előírásoknak megfelelő számú többi parkolót a teremgarázs mellett felszíni parkolókkal biztosítjuk.

Néhány adat a házról:

Igénybevett és felhasznált telek terület	24 059,0 m ²
Bruttó szintterület	3 642,0 m ²
Összesített bruttó szintterület:	7 062,0 m ²

Méretei és funkcionális egységeinek ismétlődése révén talán a parádi idők otthona az egyik leginkább alkalmas példa arra, hogy egy épületben megfogalmazott városias modell lehessen. A komplexum alapegységeinek sora (a gondozotti egységek) egy belső „utcahálózatot” hoznak létre melynek középpontjában az átrium található mint fő találkozó hely. Ehhez kapcsolódóan kialakított központi szolgáltató és ellátó egységek és a lelki megnyugvást biztosító kápolna is erre a központi magra szerveződnek.

Ebben az esetben egyszerűen nem lehet az épületet a környezetből levezetni, kell lennie kontextusnak, de éppen az épület teremti meg saját kontextusát.

2. Tézis

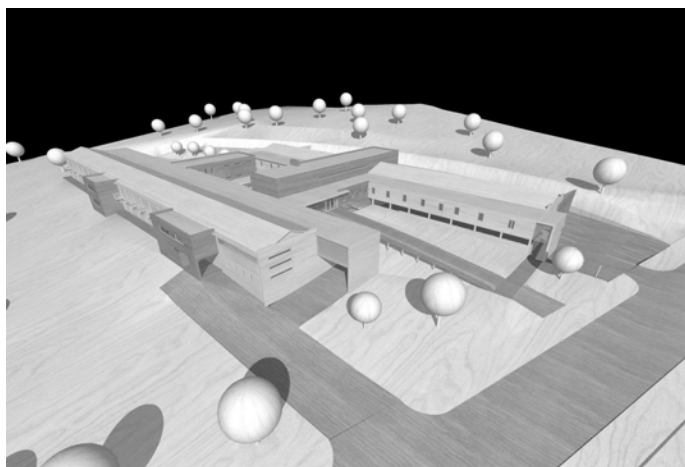
Nem a hely határozza meg az épületet, hanem –éppen fordítva – a program által definiált épület teszi a helyet jellegzetessé.

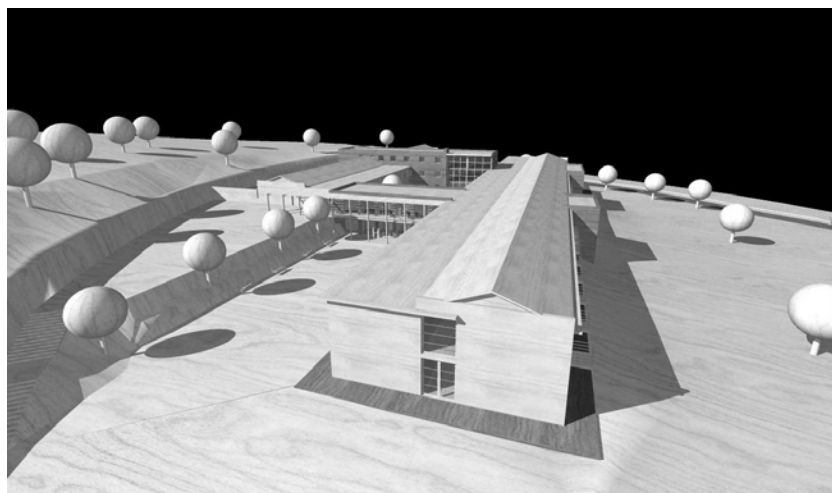
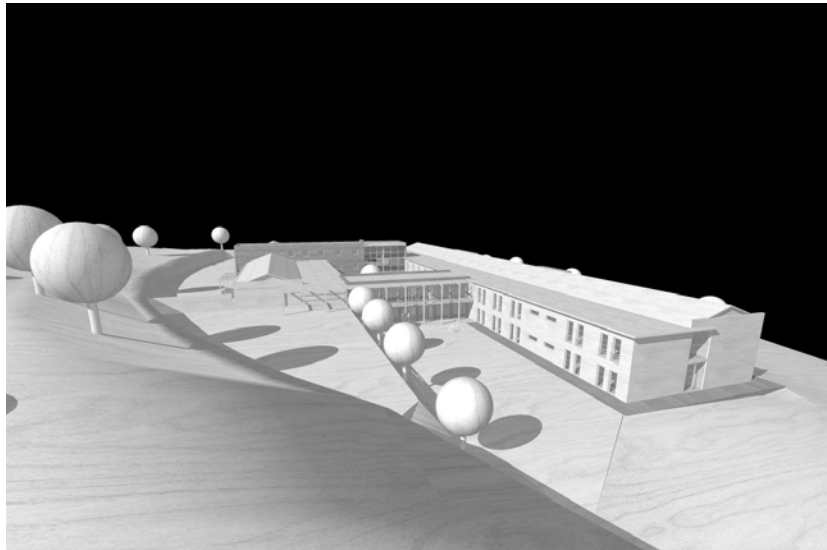
A két fő tömeg és az azt összekapcsoló, arra merőleges, épülettömegek - melyek a kiszolgáló egységeket foglalják magokba - belső átriumot jelölnek ki. Ez a hármassága adja azt a belső komplexitást.

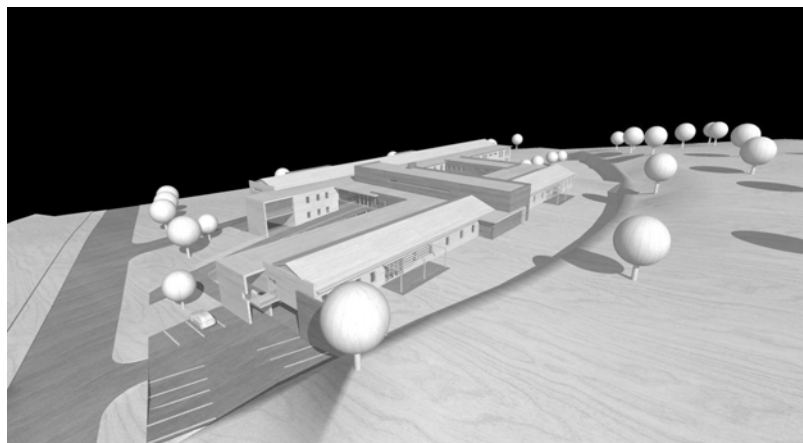
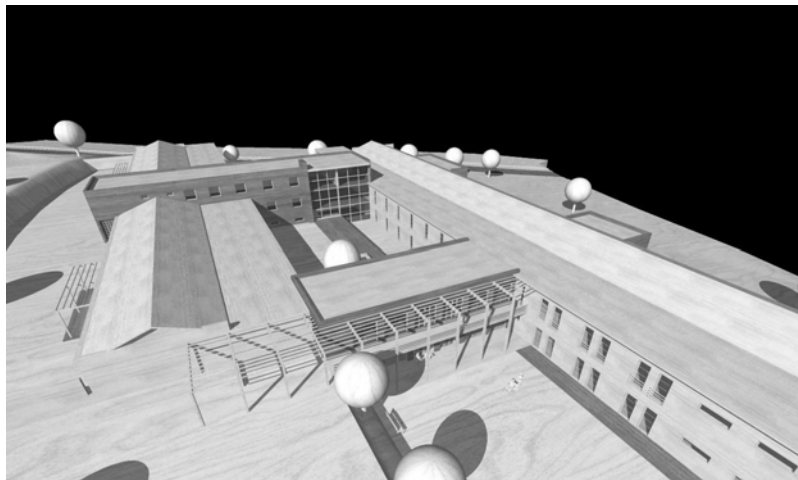
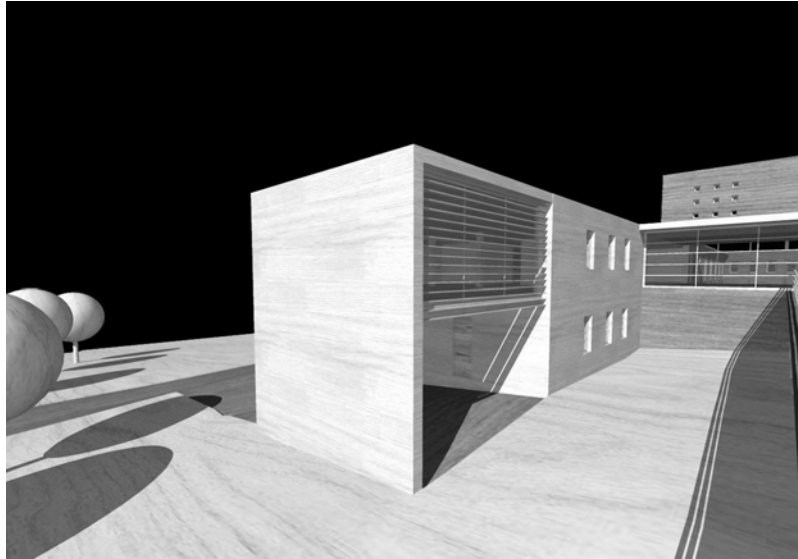
Az épület részleges magas tetős megoldása a hagyományos nyeregtetős építészeti megfogalmazást kívánja követni, ugyanakkor a jelenlegi építészeti tendenciák fal dominanciájára épülő a kubusok erőteljesebb kijelölését célzó lapos tetős tömegalakítást kíván. Az illeszkedés nem jelentheti a már meglévő környezeti elemek direkt másolását. Az épület a környezet múlt századi szanatóriumi épületeinek karakteres táji megjelenését célozta meg. A „hotel” szárny épülettömegének karakteresebb megbontásával talán kedvezőbb összkép alakulna ki az épületről.

A kiírást komolyan vettem így minden pontját értelmeztem és betartottam. A tervet magas kényelmi színvonal kielégítésére való törekvés jellemezte, ezt a bírálók is észrevették és méltatták a terv értékelésében.

Az építési költséggel kapcsolatos kifogás is talán ebből adódhatott. Az építési költséget akkor (2004) 1,8 milliárdra becsültem, és úgy tűnik a pályázat elbírálás szempontjából visszafogottabb becslést, kellett volna adni.

Részlet a pályázati tervem bírálatból:

„Az épületegyüttes egy átrium udvar köré telepített, melynek Toldi utcai bejáratai, illetve a telek bejáratai kedvezőtlen üzemeltetési feltételeket jelentenek. A lapos tetős épülettömegek nem illeszkednek környezetükhöz. A homlokzatok megfelelően tagoltak, de részben eltérő színvonalúak. Az alaprajzi funkcionális tagozódás átgondolt, közlekedő rendszere egyszerű. A kényelmi színvonalat a kiírásnál is teljesíti. A tervezett lifts szám ellenére kedvezőtlen gazdasági mutatót eredményez „

Válasz a bírálatra:

Az épület bejáratai és üzemeltetése közötti kedvezőtlen kapcsolatot, hosszas töprengés után sem tudtam elfogadni. Az épület és a környezet viszonyának tradicionális értelmezésén nem tudott túllépni a bíráló, a díjazott pályamunkák kapcsán határozottan állítható, hogy a környezet másolásán alapuló illeszkedés jelentette számára az ideális megoldást, melyet az épület konkrét formai megjelenésében is számon kér. Ennél összetettebb, rafináltabb építészeti megoldás számomra jobb megoldásnak tűnik.

Pályázataim kapcsán az idősek otthonának tervezési tapasztalatai,

A helyszín kiválasztása: Szederkény esetén fontos tett volna a már meglévő, működő létesítmények bevonásával komplex hasznosítási, beépítési koncepció kidolgozása. A teljes komplexum működése csak így válhat egységes jól működő rendszerré. Ebben az esetben könnyebben átlátható az intézmény bővítésének az adott helyen történő esetleges korlátja, a már meglévő elemek korszerűsítése, átalakítása, esetleges megszüntetése. Parádon a községgel határos terület jó döntésnek tűnik bár a terep adottságok és a telek tájolása kompromisszumok elfogadását jelentette.

A tervezési programok: Az általam tervezett idősek otthona pályázatok kapcsán megállapítható, hogy a kiírók – megbízók az általános ellátást biztosító férőhelyek kialakítási igénye mellett fontos szerepet tulajdonítottak a fokozott ápolást igénylő és a kiemelt minőségű ellátást biztosító ápolási egységek létrehozására. A parádi kiírás komplex egységes követelményeinek teljesülése esetén ideálisan működő intézménnyé válhat. A szederkényi pályázat esetében a kiíró valószínű anyagi megfontolásból a meglévő, és működő otthontól elkülönítve próbálta kezelni a bővítése, mely nem szerencsés megoldás a hosszú távú tervezés szem előtt tartása esetén.

Az időskorúak elhelyezésének az általános helyzete a közeljövőben nagy mértékben megváltozhat, ha 1-2 fős szobák kialakításával és az egy intézményben ellátott ápoltak számának optimális szinten történő kialakításával épülnek az otthonok.

Az általam tervezett intézmények mérete a még tolerálható nagyságrendű, bár a parádi épület valamelyest túllendül az ideális léptéken. A megvalósulás útján lévő épület esetén, majd évek múltán, annak üzemeltetési, működési tapasztalatainak összegzése fontos feladat lenne, hogy a később tervezésre kerülő otthonok építészeti kialakítása az aktuális tapasztalatok szerint kerüljenek megvalósításra.

Én is tipikus városlakónak érzem magam, Pécssett nőtettem fel, szeretem és igénylem e város lüktetését. Úgy gondolom sokan vannak ezzel így. Úgy gondolom idős koromban is szívesen élnék bent a városban, az élet mindennapos rutinját átélve.

Ebből következően a városi otthonokat személy szerint kedvezőnek ítélem, a csendesebb falusias, természet közeli otthonok nyugalmának pozitívumát sem tagadva.

A pályázatokon tervezett épületek megvalósulását tekintve felemás helyzet alakult ki.

A parádi nyertes pályamű megvalósításának munkálatai 2007 áprilisában megkezdődtek, jelenleg a földmunka stádiumában vannak. A tervezett építési költség 1,5 milliárd Ft. Arról nincs tudomásom, hogy a tervezési program mennyit változott a pályázat óta.

A másik, a szederkényi idősek otthonának bővítése anyagi erőforrás hiányában nem valósul meg, így csak a már meglévő egységek korszerűsítésére kerül sor.

IV. ÉPÍTÉSZETI HITVALLÁS

...AMI ADDIG ELTELT ÉS AZUTÁN KÖVETKEZŐ ...

„A tanárságban az a szép, hogy feltétlenül kölcsönös „

Török Ferenc

Építész vagyok és tanárokodom. Nem tanárnak készültem, mégis úgy alakult, hogy harminc éve tanítok is. Úgy tekintek a magam tanári szerepére, hogy egyik oldalon a hallgatóval vagyok együtt, a másik oldalon pedig az építészet van, amit meg kell ismerni és meg kell hódítani.

3. Tézis

Együtt vagyunk, közös a kaland, - a szakma meghódítása – és ebben a folyamatban a hallgató kap tőlem, és én is sokat kapok tőle.

A hallgató tud már valamit és még többet akar. A szakmából kevesebbet tud mint én, de intuícióiban, a fiatalsága jogán is, egy lépéssel akár előttem is lehet. Az ember mindig friss, csillogó szemű fiatalokkal találkozik itt az egyetemen. Egyik évfolyamot búcsúztatjuk, és már jönnek az újabb tehetségek.

Mit adott a tanárság? A toleranciát, egyfajta érzékenységet, hogy belátó legyen az ember másokkal szemben.

A építészet gyakorlása azt jelenti, hogy minden hallgató magának teszi fel a kérdéseket, és ők maguk adják meg rá a válaszokat, a tanár segítségével. A jó terv ereje bennünk, magunkban rejlik, és abban a képességünkben, hogy a világot kétféleképpen érzékeljük: az érzelmeinken és az értelmünkön keresztül.

Gyakran bevonom hallgatóimat a tervpályázatok és a tervezési feladatok megoldásába. Az iskolának meg kell tanítania az embereket együtt dolgozni és azt, hogy becsülni tudják minden szakterületet jelentőségét.

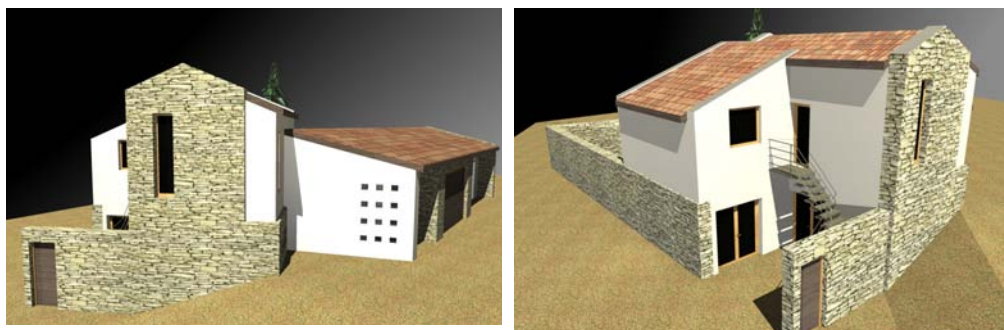
Ezzel a gyakorlatban is bizonyítottan működőképes, és sikeres- egyetemünk által deklarált módszerként - „mesterközpontú” képzést valósítunk meg.

Az oktatás – együttműködés, mely a hallgatók építésszé válásának leghatásosabb módja. Egymástól tanulva valamint átélve a szakma szépségeit és keserveit jutunk közös megelégedéshez, a sikerhez. Örömmel élem meg az elvetett mag csodáját, a fiatalok kibontakozását, újitó erejét.

A tanár diák viszony értékes, szép emberi kapcsolatokkal ajándékozza meg az embert.

HALLGATÓI MUNKÁIBÓL:

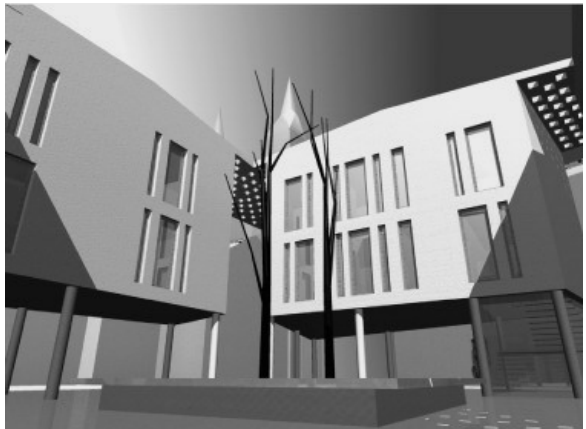
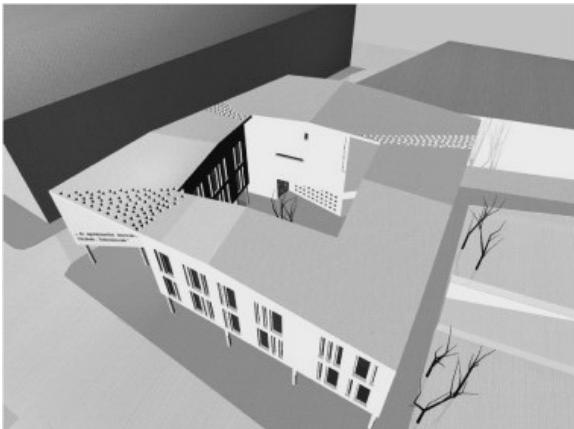
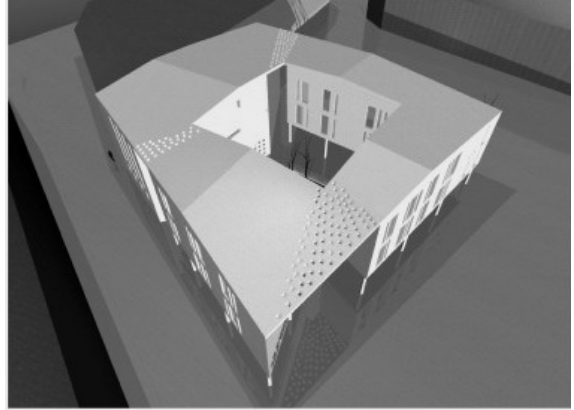
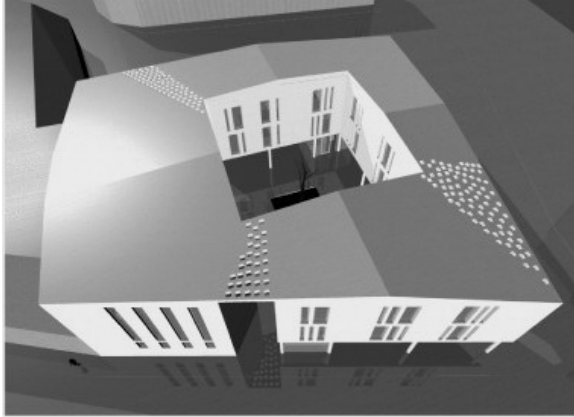
Tamás Amna mária : Pécs – Tettyei családi ház

Soós Szabolcs : Többlakásos lakóépület

Peng Ferenc: Református Gyülekezeti Központ Pápa

Az épületet a megrendelő elsősorban használni akarja, vagyis annak jól kell működnie. Az építész felelőssége azonban túlmutat ezen. Tartalmat is meg kell jelenítenie az épület tömegének a környezet figyelembe vételével. Minden épület megtervezése új feladatokat jelent, újragondolni az eddigieket.

4. Tézis

Az építészeti gondolat nehezen verbalizálható. Ha tudod miért nem jó, már közelebb vagy a megoldáshoz. A legkisebbtől a legnagyobbig bármelyik munkát szívesen vállalok, mindegyikben megtalálom a magam és az együttjátszás örömét is. Azt hiszem, hogy az lehet a recept, hogy mindent azonos súllyal kezeljünk, a legkisebbet és a nagyobbat is.

A tervezés, az útkeresés, a kutatás öröme apró dolgokban csapódik le, a lezárt dolgokban, amelyek értékelhetőek. Az öröm abból adódik, amit az ember fel tudja mérni, amit megértett, hogy miért volt jó. Ez az igazi öröm, a megelégedettség. És a boldogság, mely több dologból tevődik össze: kialakul a feladat, ami együtt jár a várakozással, hogy vajon hova fog ez fejlődni, utána a munka a tettek öröme, és a végén a visszatekintés az elvégzett munkára. A pályázat örült és szép energia befektetés, bár azt mondják a zsűri összetételéből eleve kitalálható kiket fognak előnyben részesíteni. A versenyt komolyan kell venni, de az eredményt könnyedén fogadni.

V. ÖSSZEGRZÉS

Tézisek:

A szederkényi terv kapcsán ötlött fel az a gondolat, hogy az egységként megfogalmazott térkompozíció képes arra, hogy környezetében integrálódni tudjon, - megteremtsen egy olyan saját kontextust - amit identitásként tud felmutatni, és elég erős tud lenni ahhoz, hogy ebben a környezetben elfogadtassa magát.

Méretei és funkcionális egységeinek ismétlődése révén talán a parádi idők otthona az egyik leginkább alkalmas példa arra, hogy egy épületben megfogalmazott városias modell lehessen. A komplexum alapegységeinek sora (a gondozotti egységek) egy belső „utcahálózatot” hoznak létre melynek középpontjában az átrium található, mint fő találkozóhely. Ebben az esetben nem a hely határozza meg az épületet, hanem –éppen fordítva – a program által definiált épület teszi a helyet jellegzetessé.

Diákjaimmal való együttműködés révén fogalmazódott meg bennem, hogy: Az építészet gyakorlása azt jelenti, hogy minden hallgató magának teszi fel a kérdéseket, és ők maguk adják meg rá a válaszokat, a tanár segítségével. A jó terv ereje bennünk, magunkban rejlik, és abban a képességünkben, hogy a világot kétféleképpen érzékeljük: az érzelmeinken és az értelmünkön keresztül. Együtt vagyunk, közös a kaland, - a szakma meghódítása – és ebben a folyamatban a hallgató kap tőlem, és én is sokat kapok tőle.

Az építészeti gondolat nehezen verbalizálható. Ha tudod miért nem jó, már közelebb vagy a megoldáshoz. A legkisebbtől a legnagyobbig bármelyik munkát szívesen vállalok, mindegyikben megtalálom a magam és az együttjátszás örömet is. Azt hiszem, hogy az lehet a recept, hogy mindent azonos súllyal kezeljük, a legkisebbet és a nagyobbat is.

VI. IRORALOMJEGYZÉK

/1/ Iván László: Az öregedés élettani és társadalmi jelenségei, Magyar Tudomány, 2002/4 .

/2/ DN 2006.10.03 Babos Attila

/3/ Csurgó Bernadett: Regionalitás -lokálitás a 21. században

/4/ Istvánfi Gyula: Teendők és lehetőségeink falvaink arculatmegőrzésével kapcsolatban

/5/ Alaprajz 2004/6-7 Kálvin János Református Otthon

/6/ El Croquis 119 szám St Rita Öregek otthona Ciutadella . Menorca, Spanyolország

/7/ Alaprajz 1999/3 Csanády Pál Apartman ház Amszterdam